

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1956
ŠTEV. 1

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

Ivan Ahčin: Ob osemdesetletnici Pija XII.	1
Škof Gregorij Rožman: Tihe radosti	4
Franc Gnidovec: Ura laišta v Cerkvi	7
Vladimir Kos: Duhovnik in evharistični Bog	11
Filip Žakelj: Obnovljeno bogoslužje velikega tedna	13
Janez Zupan: Vtisi iz Bolivije	21
Novice od povsod	27
Nove knjige	31
Po katoliškem svetu	32

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko Škrbe, Victor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Tone Vukšinič, 626 Glenhohne Ave, Toronto 10.

U. S. A.: Rev. Karel Pečovnik, St. Petr's Church, Dumont, Minnesota.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Rev. Jože Jamnik, Via Nazionale 89, Marianum, Opčine, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Ostala Evropa: Rev. Zdravko Reven, 17, rue Charles Dupret, Charleroi, Belgique.

Čile: Rev. Ludvik Ceglar, Capellan, Casa Central, Maipo (Buin), Chile.

Naročnina: Za Argentino in Čile 40 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so nameni zanj že določeni.

Uprava

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO III

1956

ŠTEV. 1

Ob osemdesetletnici Pija XII.

Ivan Ahčin, Argentina

Petrov čoln je v svoji tisočletni zgodovini vaju pluti po viharjem morju. A vendar je le težko katera doba v zgodovini svete Cerkve, ki bi se po svoji kaotičnosti in izrednih nalogah, ki jih stavi na vodstvo Cerkve, mogle primerjati z današnjim časom. A prav tako je v zgodovini papeštva le malo tako sekularnih pojavov, kakor je sv. oče Pij XII., ki že 17. leto krmari skozi vse viharje Petrovo ladjo z mirno varnostjo, kljub njegovim 80 letom, ki jih bo izpolnil 2. marca letošnjega leta.

Visok življenjski jubilej poglavarja sv. Cerkve bo tako katoliškemu svetu kakor onim, ki stoje izven njega, nudil priložnost, da osvetlijo lik in delo Pija XII., katerega bo zgodovina brez dvoma uvrstila med največje in najpomembnejše v vrsti Petrovih naslednikov.

Tudi naše duhovniško glasilo se s spoštljivo vdanostjo pridružuje radosti in sinovski hvaležnosti krščanskega ljudstva ob osemdesetletnem jubileju našega skupnega očeta. Kar v naši skromni in omejeni presoji na svetem očetu Piju XII. občudujemo, je njegov nezlomljiv pogum in apostolska prostodušnost, s katero krmari Petrovo ladjo sredi viharjev našega časa. Če svoj pogled izožimo le na versko področje, nam takoj postane očitno, da v boju za verske vrednote v naši dobi ne gre le za priznanje ene ali druge verske resnice kakor nekoč, ampak za religijo sploh in s tem za vse, kar je v človeški družbi z njo v zvezi. Brezbožni komunizem ne odklanja le razodete religije ampak vsako religijo, ker je ne smatra za bistveno sestavino človeške narave, ampak le za prigodnostni pojav, povzročen po gospodarskih in socialnih razmerah.

Po drugi strani pa se v širokih ljudskih množicah javlja dosti očitna brezbriznost za vse, kar je verskega in kar naj pomenja naravnjanje človeka na Boga. Premnogi so postali tako posvetnega duha, da so otopeli za vse, kar presega snovni svet in snovne dobrine. Na mesto Boga je izmaterializirani človek postavil sebe, kult človeka, družbe, države in njene neomejene oblasti. V brezobzirnem boju za oblast in snovne dobrine ter z njimi združeno uživanje se včasih zdi, da so v sodobnem človeku zamrli celo prvotni naravni nagoni ali da jih je namenoma zatrl, da bi mogel bolj brezobzirno uveljaviti svoj egoizem, kakor roparske živali, ki se za plen med seboj pobijajo do uničenja. Kako malo je v takem vzdušju smisla za

trdna etična načela, za moško značajnost in poštenje! Merilo za ravnanje nista objektivna resnica in npravni zakon, marveč skrajni subjektivizem in koristolovstvo, kakor ga pojmuje materialistično pojmovanje življenja.

Papeške okrožnice in nagovori nam dokazujejo, da nihče bolj stvarno in trezno ne presoja versko-nravnega stanja v sodobni družbi, kakor sedanji sv. oče Pij XII. Kot poglavarju Kristusove Cerkve mu je seveda v prvi vrsti skrb za katoliške vernike in njih rešitev. A pri tem zlasti od njih zahteva, da si ne delajo varljivih utvar o sodobnih razmerah v svetu, ampak da gledajo stvari tako, kakor so, ker je to prvi pogoj za ozdravljenje. Tudi naj se ne predajajo varljivi samoprevari, da prihaja zlo le od zunaj, a da smo sami brez krivde za sedanje versko in npravno stanje v svetu. Naj se ne zanašajo na visoke številke konfesionalne statistike. Pred nekaj leti je papež opozoril rimsko duhovščino, da je celo Rim z ozirom na nizko število praktičnih vernikov treba smatrati za — misijonsko ozemlje! — Brezbrižnost katoličanov za javno življenje in politično zakonodajo je v marsikateri deželi kriva, da so prišle na oblast Cerkvi in Bogu sovražne stranke. — In kakšnih usodnih porazov katoličanov v svetu je kriva njihova nedinost! Prepirajo se pogosto za malenkosti, za nebistvene stvari, zaradi osebnega stremušva in užaljenosti, — pri tem pa s svojo needinostjo razdiralnim silam na široko odpirajo vrata! Še vedno velja, kar je zapisal sv. Hieronim o svojih sodobnikih: „Nesrečneži! Nesrečno božje ljudstvo, ki ni sposobno, da bi v dobrem bilo toliko edino, kakor so hudobni edini v slabem“ (KPS. 82).

Več kot petdeset let pozivajo papeži katoličane k socialni delavnosti, zlasti k učinkoviti rešitvi proletarskega vprašanja. Res se je v teku časa tudi od katoliške strani marsikaj storilo za izboljšanje družabnih razmer v svetu. A prav tako je resnica, da se ni vsega storilo, kar bi se dalo in da se morajo še tudi danes praktični katoliški socialni delavci in politiki pri izvedbi potrebnih socialnih reform trdo boriti proti nerazumevanju in sebičnosti v lastnih katoliških vrstah.

Svet je v naši dobi zašel tako daleč od Boga in je njegova stiska, posebno duhovna stiska tako velika, da milijoni in milijoni morejo razumeti le še govornico dejavne ljubezni. Ljubezen je velika, svet obnavljajoča skrivnost in obenem za ljudi najlepše razodetje krščanstva. Zlasti katoličani naj bi se tega zavedali. Pij XII. se je v nagovoru 5. decembra 1942 izrazil, da naš čas kliče po ljubezni. In 2. junija istega leta je na kardinalski kolegij naslovil poslanico, kjer pravi: „Bog je odločil čas, ko se bodo k Cerkvi obrnili neštevilni duhovi in srca, ki danes poslušajo še druge glasove, zasledujejo še drugačne ideale in se oklepajo lažnih malikov. Prišel bo ta dan in mora priti, ker je božja beseda resnična. Človeštvo, ki je bilo prevarano in razočarano nad zmoto in lažjo, se bo z novim zanimanjem in zaupanjem oklenilo pridige na gori, ki nosi bratstvo in ljubezen v človeška srca.“

Delavnost Pija XII. pa se ne omejuje le na katoliške kristjane, ki so člani Cerkve. Njegovo ljubeče srce skrbi usoda tudi tistih milijonov kristjanov, ki so zunaj Cerkve ali so se od nje ločili. Hrepenenje po eni Kristusovi Cerkvi ni nikjer tako silno, kakor v katoliškem svetu. Predvsem je papež, namestnik Kristusov na zemlji, ki občuti „veliko žalost in neprestano bolečino“ (Rim, 9, 2) zaradi globoke rane, ki je krščanstvu bila zadana z razkolom in odpadom, ki sta porušila enotnost krščanstva. Vsi se zavedamo, da bo do zedinjenja treba odstraniti še silne ovire in morda prehoditi še dolgo pot. A mnogo najboljših kristjanov iz vseh taborov se po najboljših močeh prizadeva za to vzvišeno nalogo, na čelu vsem Pij XII., ki razume tudi nekatoliškimi kristjanom vedno povedati „resnico o ljubezni“ (Efež 4, 15).

Kristus je svoji Cerkvi zaupal upravo božjih skrivnosti. To jo obvezuje k izredni, nikdar izpolnjeni nalogi, da po njej skrivnosti božje ljubezni in božjega zveličanja dotekajo vsemu človeštvu in na vsa družabna področja. Religiji je prav to lastno, da se ne more omejiti na zgolj čisto religiozno področje, ampak da hoče zajeti vse življenje in vse človeštvo. Katoliška Cerkev je edina in največja moralna avtoriteta na svetu in v zgodovini, ki se zaveda, da ni postavljena le za katoličane, marveč da nosi odgovornost za celotno krščanstvo in za vse človeštvo brez razlike na plemena, narodnosti in vere.

Težko bi našli v zgodovini naslednikov sv. Petra papeža, ki bi se bolj zavedal svoje vzvišene naloge pred mednarodnim svetom kakor Pij XII. V času velikih in usodnih odločitev, kakor je današnji, je ta odgovornost še prav posebno težka. Zato ga vidimo, kako vsemu človeštvu neprestano razlaga in tolmači zakone naravnega in nadnaravnega reda, pa naj je komu prav ali ne. Pri tem naravnost preseneča vednost sv. očeta o pre mnogih težkih znanstvenih vprašanjih, ki so še v obravnavi med učenjaki, ko papež do njih zavzame že etično stališče. A nič manj ne preseneča znanstveni svet temeljitost in globina, s katero Pij XII. obravnava posamična preporna vprašanja vedno v zvezi z njihovim zgodovinskim nastrojem in v široki povezanosti z ostalimi znanstvenimi in družabnimi vprašanji. Vse to se dogaja v naši dobi, ko mnogi mislijo, da ni časa za globlje mišljenje in se pogosto dogaja, da tudi tako imenovani učenjaki marsikatero važne probleme odpravijo z nekaj splošnimi stavki.

Neumorna delavnost Pija XII., ki je vidna vsemu svetu in silno dviga njegov osebni ugled kakor tudi ugled svete stolice v mednarodni družbi, pa je naravno najbolj očitna v Cerkvi sami. Z božjim navdihom in pogumno roko rešuje vprašanja, ki so dolgo čakala povoljne rešitve. Koliko bo zgodovinar mogel pisati o obnovitvenem delu Pija XII. na polju verskega nauka, dušnega pastirstva in cerkvene discipline! Kako neumorno je njegovo prizadevanje, da bi sodobnemu človeku, ki ga je oblikovala industrializacija in tehnika, zopet odprl smisel za duhovne in nadnaravne dobrine in ga iztrgal iz smrtne objema masovnega brezboštva! Kakor so veliki apologeti stare dobe kovali duhovno orožje za obrambo mlade Cerkve, tako stoji Pij XII. budno na straži za Cerkev dvajsetega stoletja in spretno uporablja vse duhovne tokove modernega življenja, da njemu zaupano Petrovo ladjo varno krmari v večni pristan.

Titansko je delo Pija XII. za Cerkev in vse človeštvo. Toda, kakor tudi je velika sila njegove razumnosti in izredna vitalnost njegovega karakterja, bi opravljenega dela ne zmožgel, ko bi Bog ne bil z njim. Samo kjer Kristus živi v človeku (Gal 2, 20), je mogoče izvršiti takšno delo, ki oploja ubogo zemljo z reko blagoslova in je človeštvu kakor svetla luč, ki mu sveti v temno noč. Ker je Bog z njim, zato ne omaga in nikdar ne obupuje. Sredi najhujših nasprotij nadaljuje pogumno, potrpežljivo in vztrajno svoje delo, svest si božje pomoči, ki je Cerkvi zagotovljena do konca vekov.

Tako svetniška je predanost našega svetega očeta delavnosti in nadnaravnosti, da se zdi, kakor da telesnosti in bremena let niti ne čuti. Ko ga je pred časom napadla bolezen in so zdravniki zaskrbljeni hodili okrog njega in so se v časopisih pojavile razburljive vesti o njegovem zdravstvenem stanju, je začuden vprašal, ko je vzel časopis v roke in videl mastne napise: „Da sem bolan? Kdo pravi, da je papež bolan?“

„Ohrani ga Gospod in poživiljaj ga na zemlji in ne izroči ga v roke njegovim sovražnikom.“ (Cerkvena molitev).

Tihe radosti

škof Gregorij Rožman, U. S. A.

V duhovniškem poklicu izvirajo mnogi studenci svete radosti. Neusahljiv vir je presveta Evharistija. Vsako jutro stopimo k oltarju in Jezus, veselje angelov, stopi k nam in smo za srečne minute čisto ob njem, v njem in on v nas. Čeprav smo morda čustveno hladni in nas marsikaj raztresa, je vendar njegovo veselje v nas (Jan 15, 11). Stojimo pred njim in molimo, to so trenutki, za katere je sam rekel: „Prosrite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno“ (Jan 16, 24).

Pri mašniškem posvečenju nam je bil dan Sveti Duh (Trid. sess. XXIII, c. 4). Sveti Duh pa je Duh veselja, nadnaravnega svetega veselja. Sv. Pavel pravi, da je kraljestvo božje veselje Svetega Duha (Rim 14, 11). Duhovnik je poklicni zastopnik in službeni organ tega kraljestva v moči Svetega Duha, ki mu je bil v posebno obilni meri dan pri posvečenju, torej mu je v posebni meri na razpolago tudi veselje Svetega Duha. Tesaloničanom pa piše apostol, da so nauk evangelija sprejeli v veliki stiski z veseljem Svetega Duha (1 Tes 1, 6); mi smo nauk evangelija skušali globlje doumeti, ne samo v resnem študiju, ki ga vse življenje nadaljujemo, ampak tudi v meditacijah premoliti, da ga nimamo samo v umu za poučevanje drugih, marveč ga živimo v svoje lastno posvečenje. Če je tako, potem nam bo iz živetege evangelija tudi „v veliki stiski prihajalo veselje Svetega Duha“. Kolikor se resno trudimo za napredek v duhovnem življenju in kolikor rastemo, počasi sicer, v krepostih, ki so duhovnikom najbolj potrebne, toliko vsaj tu pa tam čutimo notranje veselje iz Svetega Duha. Seveda je temu veselju primešano nekaj grenkobe ob spoznanju, da se tako počasi bližamo idealu, ki ga je našemu stremljenju postavil Gospod: „kakor je popoln vaš Oče nebeški“ (Mt 5, 448). Tudi naša ljubezen do Boga nam da čutiti nekaj grenkobe, ker se zavedamo, da ga ne ljubimo dovolj, kakor bi ga morali, ki je vse ljubezni vreden. V tem oziru nikdar ne bo naše veselje povsem popolno, dokler ne bomo Boga gledali iz obličja v obličje in bo naša ljubezenska možnost pomnožena v razmerju z nam dodeljeno stopnjo *luminis gloriae*.

Mnogo radosti nam nudi cerkveno leto s svojo liturgijo. Duhovniki z mašo in brevirjem okušamo to radost z večjim umevanjem in globljim užitkom kakor pa laiki, pa tudi pri tem je nekaj kapljic grenkobe, izvirajoče iz naše raztresenosti in iz nezanimanja vernikov.

Najbolj tihe in najmanj sebične pa so druge radosti, ki izvirajo iz dejstva, da moremo po svoji duhovniški oblasti dušam posredovati neminljive radosti. V naravnem področju skušnja uči, da človek sebi veselje ustvari, ko bližnjemu veselje naredi. Največ priložnosti za tako radost ima duhovnik, ki je postavljen v pastirstvo in more umirajoče pripravljati na srečno smrt.

Dvajset leten fant, jetičen v zadnjem štadiju, pri stari materi, nezakonska mati mu je zgodaj umrla. Odšel je mlad v tovarno, po nekaj več kot dveh letih se je vrnil umirat. Duhovnik na počitnicah ga je pripravljaj na smrt, poznal ga je že iz ljudske šole. Lepo in pobožno je prejel vse zakramente za umirajoče. Duhovnik je bil prepričan, da je zelo dobra priprava ravno v tem, da človek po Bogu hrepeni in po nebesih, po bivanju pri Bogu. To hrepenenje pa je sad žive vere v Boga, ki je naš cilj, naš ljubeči Oče, ki nas želi po zasluženju svojega Sina

imeti za vso večnost pri sebi. Hrepenenje loči srce od vsega posvetnega in minljivega, kar bi moglo človeka še vezati na ta svet. Hrepenenje dvigne misli in želje k Bogu in vrže s polnim zaupanjem v roke božje. Ker so grehi edina ovira, da duša ne more k Bogu, po katerem hrepeni, obžaluje vse grehe resnično in globoko. Bolnik, o katerem je govor, je po sprejemu zakramentov bil pripravljen iti, kadar ga Bog pokliče. Mnogo sta z duhovnikom pri naslednjih obiskih govorila o Bogu in nebesih. Sij njegovih oči je bil odsvit nezemeljske svetlobe, se je zdelo. Zadnje dni je miren in srečen prebil v hrepenenju po Bogu.

Mlad inteligent, srečno oženjen, oče prvega otroka, v dobri službi, dobi zastrupljenje krvi in v par dneh umrje. Ko mu je zdravnik povedal, da je njegovo stanje brezupno, da bo kvečjemu še dve uri pri zavesti, potem pa v nezvaesti umrl, je prosil za duhovnika, ki ga je poročil, da ga še na smrt pripravi. Duhovnik se je nekoliko bal, kako ga bo mogoče pripraviti na popolno vdanost v božjo voljo, ko ga toliko močnih vezi veže na družinico. Pa je našel moža, pripravljenega na odhod: pomagajte mi, da bom v takem stanju, da me Bog ne bo zavrgel. Ko mu je duhovnik skušal usmeriti vse misli k Bogu in mu je pripovedoval, da bo čez malo časa zagledal Boga, neizmerno lepoto, neskončno veličastvo in ljubezen, ki dušo napolni z blaženostjo, se je zagledal nekam kakor v silno daljavo in napeto zrl, razprostrl roke in zaklical: Moj Bog, kako hrepenim po tebi, tebe gledati, pri tebi biti! To so bile njegove zadnje glasne in jasne besede.

V leseni koči, znotraj snažni in čedni, čaka na smrt gozdarski delavec, mlad mož v najboljših letih, žena in topica otrok ob njem. Težka ločitev, pustiti ženo samo z otroci; kdo bo za nje skrbel? Ni lahko opravilo, ki ga ima duhovnik v takem primeru. In zopet se je zgodilo „čudo“, ko se je v delavčevi duši vzbudilo hrepenenje po Bogu, po temeljiti in resnično skesani spovedi, po obhajilu in maziljenju. Hrepenenje po nebesih in popolno zaupanje Jezusovemu Srcu. Svoji ženi je isti večer priznal: „Nikdar še nisem bil tako vesel in srečen.“ In v tej sreči je umrl.

Hrepenenje po Bogu! Ali ni v tem že tudi ljubezen? In sicer ljubezen „nad vse“, ki je ne zadržuje nobena zemeljska vez; preko vsega vleče dušo tja, odkoder je, k Bogu. „Quemadmodum desiderat cervus rivos aquarum ita desiderat anima mea te, Deus. Sitit anima mea Deum, Deum vivum; quando veniam et videbo faciem Dei (ps 41, 1-2). Zdi se mi; da je tako hrepenenje najprimernejše razpoloženje duše, ki je na tem, da se loči s sveta in stopi pred Boga. In da more in sme duhovnik pomagati bolnikovi duši to hrepenenje obuditi in ga ohraniti, je delo, ki v duhovnikovo lastno dušo vlije tiho radost, ki jo nosi v spominu vse dni življenja. Zdi se mi, da takšna radost ni nič sebična, saj se ne veselim zaradi tega, ker sem jaz pripravil bolnika, ampak causa laetitiae je tista sreča, ki jo doseže bolnikova v posvečujoči milosti prenovljena duša. Boga hvalimo zato, da je dušo vzela — kakor upamo — k sebi, čeprav morda še le po ovinku skozi vice. Duhovnik se torej raduje zaradi radosti duše, ki je šla pripravljena v večnost. Take radosti so tihe, ne govorimo o njih, a so za nas zelo pomembne; ohranjajo nam gorečnost in nam samim vzbujajo hrepenenje po Bogu in skorajšnim bivanju pri njem. Posebno važno za nas, kadar smo osamljeni ali v tujini ali pa v težavni službi na kamniti njivi.

Kaj pa uspehi pri dušnem pastirskem delu? Saj so tudi vir duhovniških radosti, ali ne? So, a privilno le v gornjem smislu. Ko so se učenci vrnili iz prve

prakse, na katero jih je Jezus poslal po dva in dva, so mu z veseljem pripovedovali: „Gospod celo hudi duhovi so nam pokorni v tvojem imenu.“ Gotovo razlog za veselje! Vemo, kako tare duhovnika, ako je njegov trud prazen. Ljudje smo in potrebujemo nekaj vidnih uspehov, da bolj z veseljem vztrajamo. Ako se torej uspehov veselimo, je naravno in Gospod nas ne graja, kakor učencev ni, a opozoril jih je — in s tem tudi nas — na višji razlog veselja, rekoč: „Vendar se ne veselite tega, da so vam duhovi pokorni, ampak veselite se, da so vaša imena zapisana v nebesih“ (Lk 10, 17-20). Hvala Jezusu za to besedilo! Po tej besedi ima razlog za veselje tudi tisti duhovnik, ki le v solzah seje in ne doživi, da bi tudi žel, marveč drugi za njim veseli snopje iz žetve nosijo (ps 125, 6 sl). V nebesih so zapisana imena vseh, ki se trudimo v molitvi, poučevanju in posvečevanju duš s svetimi zakramenti. Če je Bogu prav, da bodo od tega sejanja drugi v veselju želi, ne mi, je prav tudi nam. Morda bo zavoljo te odpovedi Bog v našo dušo vлил nekaj kapljic radosti več.

KONZORCIJ, UREDNIŠTVO IN UPRAVA
ŽELE VSEM SLOVENSKIM DUHOVNI-
KOM PO SVETU BLAGOSLOVLJENE
VELIKONOČNE PRAZNIKE

Gospod, prosimo te za duhovnike, da bi bili polni tvoje svobode; da bi jim bilo odvzeto vse; da bi bili brez očeta, brez matere, brez bratov in sestra, brez sorodnikov po mesu, bez prijateljev v posvetnem smislu, brez imetja, brez posvetnih skrbi, tudi brez svoje lastne volje, da bi jih tako nič ne oviralo pri duhovniškem delu!

Sužnji tvoje ljubezni in tvoje volje, naj bi bili možje po tvojem Srcu, ki brez lastne volje, ki bi jih pri delu zadrževala, izpolnjujejo vse tvoje želje in s križem in rožnim venčcem v roki prenašajo vse tvoje sovražnike!

Naj bi bili vedno pri roki, vedno pripravljene ubogati svoje predstojnike; vedno naj bi radi s teboj in zate prenašali vse težave in vse pretrpeli, kakor so bili na to pripravljene apostoli: „Pojdimo tudi mi, da z njim umrjemo!“

Naj bi bili pravi sužnji presvete Device Marije...

(Molitev blaž. Grignona Montfortskega za duhovnike)

Ura laištvá v Cerkvi

Franc Gnidovec, Argentina

Cerkev je v svojem učenju in delu skozi stoletja „podobna hišnemu gospodarju, ki prinaša iz svojega zaklada novo in staro“ (prim. Mt 13, 52). Njen božji nauk je star in vedno isti, a ima v sebi zdravilno moč za najrazličnejše vsakokratne potrebe vseh časov, tako da je vedno nov, vedno moderen in aktualen.

Obenem je razodeti nauk Cerkve zaklad, iz katerega nam daje in moremo zajemati po potrebi. Od razodetih resnic v Cerkvi nikdar nobena ni bila in ne bo preklicana, kot ne bo novih, ki ne bi že danes bile v njenem razodetju. Vendar se zdi, kot da v posameznih dobah stopijo nekatere v ozadje, pa zableste v vsej luči druge, ki se nam zazde kot nove in prav za ta čas razodete — vse po potrebi časov in njegovih problemov.

Prav tako more v isti razodeti resnici v neki dobi biti v ospredju in poudarjen en vidik, ne da bi seveda drugo stran resnice s tem tajili. To je zaradi globine in bogastva razodete resnice mogoče. Pa se pojavijo nove potrebe, ki jim je zdravilo drugi, morda prej pozabljeni vidik iste resnice.

Skrivnost Cerkve

V naši dobi je v ospredju in predmet živčega teološkega zanimanja skrivnost Cerkve. K preučevanju prastare resnice o Cerkvi silijo pereče potrebe naših časov in nas nanjo znova opozarja cerkveno učiteljstvo. Vse zato, da iz te resnice najdemo rešitve perečim nalogam naših dni.

Pri današnjem vprašanju o Cerkvi gre za staro resnico, v kateri po potrebi naše dobe le črpamo pod drugim vidikom, kot pa je to bilo v nekaterih dobah preteklosti. Tako nam je isti stari nauk, ker aktualen in moderen, kot nov, kakor je v teologiji pod vplivom potreb našega časa res poglobljen in nam približan v novi, času bolj primerni obliki. A gre za nauk, ki v Cerkvi nikdar ni bil pozabljen, kaj šele, da bi ga bila tajila; le poudarek v tem prebogatem nauku je bil drugod, pač po potrebi istih časov. Zakaj drugo je v življenju Cerkve nek nauk ali razodeto resnico preprosto učiti in jo posredovati tako našemu umu, drugo pa temu nauku zaradi njegove aktualnosti dati poudarek, da je v središču naše zavesti in da prehaja v življenje in ga učinkovito oblikuje.

V vprašanju Cerkve je v 16. stoletju protestantizem z zametavanjem tradicije in cerkvenega učiteljstva rušil njen hierarhični značaj in z zmotami o zakramentih uničeval hierarhično duhovništvo in odpravljal razliko med duhovnikom in laikom. Vse je bilo tedaj v poudarku laiškega elementa v Cerkvi, v njegovo „prednost“, če tako rečemo. Seveda objektivno to ni bilo vernikom v prednost in korist, ker je to bila zmota, ki uničuje in vernikom jemlje Cerkev, kar pa je največja škoda.

Tridentinski cerkveni zbor proti tej zmoti zavaruje resnico hierarhičnosti Cerkve, resnico o zakramentih in hierarhičnem duhovništvu; ker ni bilo treba, o laištvu in njegovem pomenu v Cerkvi ne govori. Nauk o Cerkvi je pri tridentinskem koncilu in pod njegovim vplivom v sledeči dobi nauk o hierarhični Cerkvi, ali bolje — o hierarhiji v Cerkvi. V njem je poudarjen po potrebi istega časa hierarhični vidik tako, da je v tej luči izde'an nauk o Cerkvi bolj „hierarhologija“, kot

nekateri ugotavljajo, kot pa prava, integralna „eklesiologija“, ki naj pokaže Cerkev po vseh njenih važnih sestavnih prvinah.

Današnje razmere

V teku zadnjih stoletij je prišlo v krščanski družbi do današnjega velikega odpada ljudskih mas. Verniki ne le ne izpolnjujejo verskih dolžnosti glede zakramentalnega življenja in se ne zanimajo za pereče potrebe Cerkev, ampak so proti njej naravnost sovražno razpoloženi. Ob tem se še imenujejo „katoličani“, kar je le bolj ime, ki ga življenje kaže kot zlagano. Seveda so dogmatično in pravno, če gledamo te odpadle množice, še v Cerkvi in drugi vsaj pod oblastjo Cerkev, kar večkrat poudarjamo. A kaj to pomaga, ko pa je ta oblast v njih brez učinka, ker se zanjo ne zmenijo. Cerkvena oblast nad krščenimi ni sama sebi namen, ampak je dana, da vodi ljudi k zveličanju, kar pa med temi odpadlimi množicami ni več in je tako praktično brez pomena. Pač ima zanje ta negativni pomen, da je nad njimi, da govorimo s Pavlovimi izrazi, kot „prokletstvo neizpolnjene postave“, v kolikor je to izneverjenje odpadlih zavestno in radovoljno. A ta oblast bi morala biti v rešitev in ne v prekletstvo, kot jim po njih krivdi večkrat je.

Tega odpada je poleg drugega bilo krivo tudi splošno novo socialno mišljenje in razvoj človeške družbe. V razvoju družbe sploh so v zadnjih stoletjih dobivale ljudske mase, vključene v organski stroj družbe, vedno večji pomen. Če mislimo na prejšnje absolutistične vladavine, nam je jasno, kako se je v zadnjih stoletjih družba vedno bolj demokratizirala, do današnje stopnje, ki najbrže tudi še ne pomeni zaključne stopnje tega razvoja.

Ustava Cerkev se ne spreminja, kot se spreminjajo oblike svetnih vladavin. A Cerkev je v svojem božjepravnem ustroju taka, da ustreza vsem upravičenim in zdravim socialnim težnjam vsake dobe. Cerkev nikdar ni nek zastarel in preživel socialni sistem, ki ne bi odgovarjal tej dobi, ampak je primerna vsaki dobi in v tem pomenu vedno „moderna“. V njej morejo biti zadovoljene vse upravičene in zdrave demokratične težnje naše dobe, samo poznati jo je treba.

In prav nepoznanje Cerkev in enostransko ter pomanjkljivo gledanje Cerkev, kot da je Cerkev samo hierarhija, je bilo v mnogih v preteklosti usodno. Zadeve Cerkev so smatrali zgolj za zadeve hierarhije, ne da bi se v njih sami čutili prizadete. Sami so se čutili kot zgolj pasivni element v Cerkvi, brez aktivnega socialnega poslanstva. Iz tega je razumljivo nerazpoloženje proti Cerkvi, ki je nastalo tudi pod vplivom novega socialnega mišljenja. Cerkev so odklanjali v njeni uredbi kot nesodobno; a če je bilo kaj nesodobno, je to bilo njih pomanjkljivo poznanje Cerkev.

Laištvo v Cerkvi

Da se prepreči nadaljnje odpadanje in se na novo osvoje odpadle množice, je Cerkev zdavnaj klicala na pomoč laike in jim kazala važnost njihovega poslanstva v Cerkvi. Zanimivo bi bilo pod tem vidikom pregledati izjave in klice papežev zadnjih sto let, od Pija IX. naprej. Ta klic je posebno g'asan pri Leonu XIII., ki poziva na delo vse pozitivne sile, da se zaustavi to nevarno propadanje in se obnovi krščanska družba. V najnovejši dobi je bil še glasnejši klicar k delavnosti laikov v Cerkvi papež Pij XI. Ta ob še večjih nalogah časa ni ostal le pri pozivih in vzpodbujanju, ampak je tej delavnosti vernikov dal posebno obliko, posebno avtoriteto in učinkovitost v organizaciji Katoliške akcije, ki je kot taka nekaj novega.

Duhovnikov primanjkuje; tudi ko bi jih bilo dovolj, bi ne mogli duhovnik sam izvršiti dela pokristjanjenja družbe na najrazličnejših poljih življenja; to bo mogoče le s krepko pomočjo laikov v Cerkvi. Zato kliče Cerkev na pomoč laike. Toda pomen laišta in nujnost njihove delavnosti v Cerkvi ne izhaja le iz teh zunanjih razlogov, ampak temelji globlje, v samem notranjem bistvu Cerkve; zadnja osnova važnosti in poslanstva laikov v Cerkvi niso časovno-zgodovinske okoliščine, ampak bistvo Cerkve, dogmatična resnica o njej.

Resnica o hierarhičnem značaju Cerkve je bila po tridentinskem koncilu zavarovana in ni več v nevarnosti. Tako nič več ne brani, ampak nasprotno vse nagiba k temu, da v novejši dobi Cerkev gledamo še pod drugim vidikom, ki naj nam pokaže v vsem obsegu tudi pomen laišta v Cerkvi, ne da bi bila kaj prizadeta resnica o hierarhiji. Pod tem vidikom nam odkriva skrivnost Cerkve predvsem prastara in v sholastiki pred tridentinom živa resnica o skrivnostnem telesu Kristusovem, ki je Cerkev. Tudi tridentinski koncil omenja in predpostavlja to resnico (gl. Denz. 875 in 895), a vidik o Cerkvi, ki ga proti tedanjim zmotam nujno mora poudariti je njen hierarhični značaj.

Pod vsemi navedenimi vplivi se je v novejši dobi vedno bolj javljalo to bolj integralno gledanje na Cerkev v luči resnice skrivnost telesa Kristusovega. Vedno bolj so se kazale v teologiji težnje v luči te resnice pokazati iz bistva Cerkve pomen in vlogo laišta v njej. O tem je imel namen razpravljati tudi zadnji, vati-kanski cerkveni zbor, a je bil zaradi razmer predčasno zaključen. Višek je v cerkvenem učiteljstvu ta težnja dosegla v okrožnici papeža Pija XII. o skrivnostnem telesu Kristusovem (29. jun. 1943), ki daje trdno dogmatično utemeljitev pozivom in vzpodbudam prejšnjih papežev k delavnosti laišta v Cerkvi.

Papež sam v omenjeni okrožnici omenja, kako smo se vrnili h globljemu preučevanju tega nauka ob nujnosti laičnega apostolata, ki je danes tolikšna: „V zadnjem času objavljeni dokumenti o Katoliški akciji so prav s tem, da so bolj in bolj tesno povezovali vernike med seboj in s cerkveno hierarhijo in na prvem mestu s papežem, brez dvoma ne malo prispevali k temu, da je ta nauk (o skrivnostnem telesu Kristusovem) bil postavljen v pravo luč.“

Ob resnici o skrivnostnem telesu Kristusovem tako jasno in lepo govori papež, da vsi do zadnjega vernika „smo Cerkev“, vsi spadamo vanjo, jo sestavljamo in gradimo ta živi skrivnostni organizem, vsak na svoj način, hierarhija in navadni verniki. Zato tudi vsi moramo biti delavni pri graditvi in rasti tega telesa: „Ne samo posvečeni cerkveni služabnik in tisti, ki so se Bogu posvetili v redovnem življenju, ampak tudi drugi udje skrivnostnega telesa Kristusovega so dolžni vsak po svojih močeh pridno in krepko sodelovati pri graditvi in rasti tega telesa. Želimo, da posebno mislijo na to— čeprav sicer hvalevrenno to že delajo — tisti, ki se bojujejo v vrstah Katoliške akcije in sodelujejo s škofi in duhovniki v apostolskem delu“ (Enc. Myst. Corp.). „Cerkev se ne more nedelavna zapreti v tihoto svojih svetišč in se izneveriti svojemu poslanstvu, ki ji ga je da'la božja previdnost, po katerem naj vsega človeka prenovi in vedno sodeluje pri graditvi družbe. To poslanstvo je Cerkvi bistveno. S tega gledišča moremo reči, da je Cerkev zveza tistih, ki pod vplivom milosti z izpopolnjevanjem svoje časti božjih otrok in harmoničnim razvojem vseh človeških teženj in sil grade ustroj človeške družbe. Pod tem vidikom so verniki, točneje rečeno laiki, prav v sprednjih vrstah cerkvenega življenja: po njih je Cerkev življenjsko počelo človeške družbe. Zato se morajo predvsem oni vedno bolj zavedati, da ne le pripadajo Cerkvi, ampak so Cerkev, umevana kot družba vernikov na zemlji pod vodstvom skupnega najvišjega

poglavarja papeža in škofov, ki so z njim v zvezi. Oni so Cerkev“ (Naved. v Anima 1955, jun., str. 215).

Tako je laišтво v Cerkvi postalo predmet posebnega zanimanja in teološkega študija. Po tem posebnem predmetu je nastala v teologiji posebna panoga, značilna za to današnje teženje in odraz potreb našega časa, teologija laikata. Govori o pomenu poslanstva laikata, navadnih vernikov v Cerkvi in s tem v zvezi o mnogih za naš čas važnih vprašanjih. Pazljivo spremlja sedanji papež to teološko prizadevanje, ki mu je dal pobudo. Ob najvažnejših vprašanjih je sam posegel vmes s potrebnimi pojasnili, opomini in svarili, zlasti v okrožnicah „Mediator Dei“ (20. nov. 1947) in „Sacra virginitas“ (25. marca 1954).

V teologiji laišťva je eno osrednjih vprašanj, o katerem se danes mnogo razmišlja, vprašanje o duhovništvu laikov, o čemer bi bilo primerno posebej govoriti. Pij XII. upošteva to vprašanje v okrožnici „Mediator Dei“.

Med drugimi važnimi vprašanji o pomenu laišťva v Cerkvi je tudi odnos laišťva do razodete resnice, ki jo vsi verniki moramo verovati in pod vodstvom in po pooblastilu cerkvene oblasti tudi učiti. Ob tem v zadnji dobi govore nekateri o teologiji laikov ali laiški teologiji; to je teologija, ki jo grade laiki in je v nekih pogledih druga kot uradna teologija v tradicionalnem pomenu. V kolikor to teologijo nekateri pojmujejo kot ne le po obliki, ampak tudi po vsebini različno od oficijelne cerkvene teologije in kot od cerkvenega učiteljstva neodvisno, pomeni to ne le nevarni odklon od zdravega nauka, ampak zmoto. V tem pomenu sedanji papež odkloni laiško teologijo v okrožnici „Humani generis“ (12. avg. 1950) in znova v nagovoru ob kanonizaciji papeža Pija X. (31. maja 1954).

Cerkvenopravne pravice laišťva

Ob vsem tem smo gledali Cerkev le v njeni od Boga dani, božjepravni uredbi, ki je Cerkev sama ne more spremeniti. Že pod tem vidikom ima laišťvo v Cerkvi svoje pravice in dolžnosti, pod katerimi ni zgolj pasivni, ampak aktivni element s svojim važnim poslanstvom. Seveda more to laiško poslanstvo v Cerkvi natančneje določati, kolikor ni samo po sebi jasno, le cerkveno učiteljstvo.

Cerkvena oblast pa more tudi sama dati laišťvu še posebne pravice in poslanstvo, ki ga laik še nima po božjepravni uredbi sami. To bi bile pravice cerkvenopravnega izvora, dane po človeškem pravu. V tem pogledu bi mogel biti dopolnjen in izpopolnjen tudi cerkveni zakonik, ki ni nujno nekaj za vedno zaključenega. Saj je oblast v Cerkvi vedo živa in glede zgolj cerkvenopravne vsebine tudi zakonik more spreminjati, dopolnjevati in izpopolnjevati.

Laišťvu more dati Cerkev določene pravice tudi brez tega, brez formalne uzakonitve in pisanih paragrafov. To ni ne važno in ne potrebno. Gre za dejanske pravice v življenju Cerkve. Tudi ni nujno, da bi to bile pravice, ki bi jih imelo laišťvo v vsej Cerkvi. Morejo biti posebne v posameznih škofijah, dane po škofijskem pravu.

Tako razmišljajo današnji teologi. Obenem izražajo željo, da bi laišťvu v življenju Cerkve res bile odmerjene svoje pravice. Po njih naj bi laik res dobil svoje poslanstvo, po katerem ne bi bil vedno zgolj izvrševalec neposrednih posebnih naročil duhovnika; imel bi neko samostojnost in svojo odgovornost in ne bi bil odvisen od dobre ali slabe volje duhovnika. Tako uveljavljenje laišťva bi bilo zelo koristno. To bi pritegnilo k apostolatu v Cerkvi delavne in podjetne laike, samo-

stojne značaje. Dokler tega ni, je nevarnost, da bodo sodelavci duhovnikovi bolj slučajni, po posebnih zvezah prijateljstva ali sorodstva z duhovnikom, posebno vdane, a morda bolj nesamostojne duše; to sodelovanje bo imelo rado značaj nekega „mežnarstva“, a laišтво kot tako bo s svojim silnim delovnim potencialom stalo ob strani.

To mora biti najprej ostvarjeno v Katoliški akciji, da bo res uspešna. Podobno in v odgovarjajoči meri naj potem dobi zavest svojega poslanstva v Cerkvi tudi laišтво sploh, zunaj Katoliške akcije.

Tako med modernimi teologi govori n. pr. Rahner (Schriften zur Theologie II, 274, 350, 372 sl). Temu načelno ni kaj dostaviti. Praktično moremo reči le to, da so te ugotovitve že pod vplivom pojava Katoliške akcije, ki po papeški zamisli tudi to hoče in je nje najmodernejši tip to v veliki meri upošteval in skušal uresničiti.

Res so se pri teološkem prizadevanju v tej smeri pojavila pri vseh lepih in koristnih ugotovitvah tudi pretiravanja in zmotni nazor. To je vzbudilo pri nekaterih glede te stvarine nezaupanje. A ne sme nas ostrašiti in odvrniti od poglobljenega iskanja resnice. Pri vsaki novi obdelavi in poglobljanju cerkvenega nauka se namreč pojavijo tudi te nevšečnosti, ki pa jih odpravlja živo učiteljstvo Cerkve.

Vse to prizadevanje teologije in poglobljeno razmišljanje o poslanstvu laika v Cerkvi je odraz živega, iskrenega teženja po resnici o skrivnosti Cerkve. Po tej resnici kliče naš čas in nas Cerkev navaja, da jo pod njenim varstvom pridno iščemo in vernikom približamo, da ta resnica v Cerkvi tudi postane življenje in bo učinkovito zdravilo duhovnim potrebam naših dni.

Duhovnik in evharistični Bog

Vladimir Kos, Irska

Beseda „razmerje“ ima v slovenščini globoko vsebino. Pomeni takšno „razmejitev“ stvarnosti, da ostane med različnimi deli skupna vez. Ali ni ne-umestno govoriti in pisati o nečem, kar naj loči in družī duhovnika in Boga presvetega Zakramenta? Ali ne stremlje vsaka zmožnost duhovnikova po združitvi z Bogom, posebno z Bogom, ki je tako blizu, tako kon-kreten? Ali je sploh mogoče najti kakšno stvar, ki bi nas ločila od Boga in prav zato bila blagoslov za človeka, duhovnika? Da! Osebnost razmerje.

Naša domišljija je večkrat dolgo, predolgo pod vtisom zakramentalne podobe kruha (species sacra). Ta takorekoč vsebuje Boga-človeka kot nekaj, kar je manjše od treh dimenzij podobe; ne moremo si tega predstavljati in se tako spet osredotočimo na sveto podobo samo. A posledica je praktična: nekaj nas moti pri obisku presvetega Zakramenta. Nekaj ovira našo ljubezen in predanost, da svojega obiska ne cenimo veliko s „psihološkega“ vidika, se nanj ne veselimo; često ga opravljamo, ker ga moramo ali ker nas stiska nagiba k prisrčni skrajni obliki molitve. In vendar bi moralo biti drugače. Omenjeni nagibi so dobri, a bi morali biti drugotnega značaja. Ničesar na svetu ni mogoče primerjati s čudovito bližino Boga-človeka“ v presv. Zakramentu“. Isti Bog-človek, ki je bil rojen iz Marije Device v letu 0—1 (katerega koli štetja, ki je govoril in deloval in trpel v Palestini, ki je šel v nebo 43 dni po svoji smrti na križu — isto Bog-človek je tu, le nekaj metrov

od nas, živ in resničen! Svete, zakramentalne podobe pravzaprav niso tako kot je on; so v Njem, ker so, kot pravimo, akcidente. Kar je v tem trenutku resnično tu, kar biva v polnem, bogatem pomenu te besede, je Bog-človek. Zato morajo zakramentalne podobe tudi v naši domišljiji temu odgovarjati, kot to vrše v naši veri. So le bistveni pogoj, da biva Bog-človek zakramentalno med nami. So čudovit, a tri-dimenzionalen pogoj, popolnoma v skladu z merami tabernaklja. A kar omogočajo v tem svetu omenjenih možnosti, je resničnost Boga-človeka nebeskega Kralja in Državljana; na poseben način pričujočega, ki ne zaveda resničnosti, ampak le „metodo“, božjo zmagovalko nad prostorom in časom. Namesto neke vrste „stvarnega“ razmerja do presv. Zakramenta se pojavi razmerje do Osebe, tudi v domišljiji. Zakramentalne podobe zadobe veljavo pogoja skupno s tabernakljem; Bog neba in zemlje je pred nami ne kot Ujetnik v čudni adimenzionalnosti v drobni „ječi“, skorajda žalosten in nemoč kot na Veliki petek; Bog-človek je tu, Jezus Kristus, absolutno zvesti tovariš, dà, skrivnostni Ljubimec duhovnikove duše! Svete podobe in tabernakelj in vrata so le pogoj, bistveno potrebni, a le pogoj! Dvajseto stoletje govori in piše toliko o osebnosti; in prav je tako; posebno odkar jo komunizem ogroža in kapitalizem monopolizira. Ali ni čudno, da v tem stoletju priljubljenost obiskov Evharističnega Boga ne narašča? In vendar pozna prav to stoletje Dekret o pogostem sv. obhajilu! Stavek o „priljubljenosti“ opiran na izkušnje s katoliško elito, s „semenišniki“ centralne in zapadne Evrope. Človek — in duhovnik je vsaj toliko človek kot ne-duhovnik; ne, veliko bolj — ljubi in sovraži na osebni način, ako ljubi in sovraži popolno. Še tako sveta stvar, ki ni oseba, ostane izven tega zakona. In ali ne kulminira moč stvarnosti v Bogu, ki je v svoji „najbolj božji“ naravi tro-oseben? In nobena stvar ni tako podobna Bogu kot človek. Posebno človek-duhovnik. Naj navedem P. Philippa od presv. Trojice, Etudes Carmelitaines 1936, v članku La Recherche de la personne (prevajam angleški tekst citiran v knjigi M. C. O'Arcy, The mind and heart of love. Livnaud Unicornu. A study in Eros and Agape, London 1954; str. 335-: „Ničesar ni bolj bistvenega človeku od njegovega zagonetnega „jaza“, nosilca dejanj in brez katerega ni hotenja. Besede „jaz“, „zame“, „meni“ vsebujejo vse drugo. In vendar! Kako skrivnostne so! „Jaz“ je absoluten in neprilastljiv in vendar ne more najti zadovoljitve sebi. Zato išče — oh ne kakšne reči, ki ga pravzaprav ne zanima, ne osreči — ampak drug „jaz“; išče ga in hrepeni po njem, da bi postal eno z njim, da bi v tem drugem jazu odkril sebe, njemu predal sebe. Ta drugi „jaz“ je prav tako absoluten in neprilastljiv kot prvi. A kljub temu se družita in živita drug za drugega; ne moreta se temu upirati. Oseba je nekaj absolutnega, a tudi relativnega. Ali se to ne zdi protislovje? Ne, ni to protislovje, marveč skrivnost ljubezni, ki se ne more zadovoljiti z idejo druge osebe, ampak stremlje po življenju z njo, a tako, da bo to življenje obema skupno. Osebnost pomeni bistveno: iskanje osebe. Ljubezen predpostavlja znanje; ne potrebuje veliko tega; a kar potrebuje resnično, je življenje samo, je resnična navzočnost ljubljenega. Ni osebe brez osebe.“

Obisk presv. Zakramenta je tako zmeraj obisk Gospoda, Evharističnega Zakramentalnega Boga, obiska Gospoda Jezusa. Takoj ima beseda toplino človeškega, socialnega stika. Tako čudno zveni obisk Gospoda v presv. Zakramentu. In ne odgovarja resnici. Seveda je znanstvena terminologija bolj svobodna in ima svoje zakone izražanja; a življenje ima tudi svoje, močnejše.

Razložene misli se dajo prilagoditi tudi sv. Daritvi; a „obisk pri Najsve-tejšem“ je klasičen primer.

Obnovljeno bogoslužje velikega tedna

Filip Žakelj, Argentina

Frančiškanski liturgist Ferdinand Antonelli, ki je tudi sodeloval pri pravi spremembe oziroma obnovitve bogoslužja velikega tedna, v posebnem članku trdi, da od sv. Pija V., ki je leta 1568 izdal nov Rimski brevir ter dve leti kasneje nov Rimski misal, ni bilo v zgodovini bogoslužja tako važnega dogodka, kot je odlok „Maxima redempti-

onis nostrae mysteria“, ki ga je 16. novembra 1955 izdala Kongregacija svetih obredov glede obnovljenega bogoslužja velikega tedna. Zaradi važnosti prinašamo prevod omenjenega odloka, prevod posebnega dušnopastirskega navodila k temu odloku ter kratke pripombe k odloku in navodilu.

A.

SPLOŠNI ODLOK GLEDE OBNOVLJENEGA REDA BOGOSLUŽJA VELIKEGA TEDNA

Največje skrivnosti našega odrešenja, namreč trpljenja, smrti in vstajenja našega Gospoda Jezusa Kristusa, si je sveta Mati Cerkev že prav od apostolske dobe prizadevala obhajati vsako leto s prav posebnim spominom. Zlasti so se spominjali v posebni tridnevnici najvažnejših dogodkov omenjenih skrivnosti, namreč Kristusa križanega, pokopanega in vstalega; kmalu je bil dodan slovesen spomin ustanovitve presvete Evharistije. In končno se je na nedeljo tik pred Gospodovim trpljenjem pridružilo še bogoslužno obhajanje zmagoslavne vhoda našega Gospoda, mesijanskega Kralja v sveto mesto. Tako je nastal posebni bogoslužni teden, ki se je zaradi odličnosti skrivnosti, katere se obhajajo, imenoval sveti ter so ga obogatili z zelo sijajnimi in pobožnimi obredi.

Te obrede pa so skrajja obhajali na isti dan in uro v tednu, ko so se presvete skrivnosti zgodile. In tako so se ustanovitve presvete Evharistije spominjali četrtek zvečer s slovesno mašo ob zadnji večerji (in-coena Domini), petek v popoldanskih urah pa so obhajali posebno bogoslužno opravilo Gospodovega trpljenja in smrti; končno se je sveto (veliko) soboto zvečer začela slovesna vigilijska, ki se je naslednje jutro končala z radostjo vstajenja.

V srednjem veku pa so čas za bogoslužno opravilo teh dni iz raznih vzrokov tako začeli pomikati nazaj, da so proti koncu omenjenega srednjega veka vse te bogoslužne slovesnosti prestavili že na jutranje ure; v resnici je to škodovalo liturgičnemu čutu, ter napravilo zmedo med evangeljskim pripovedovanjem ter temu pripovedovanju ustrezajočimi bogoslužnimi slovesnostmi. Zlasti slovesno bogoslužje velikonočne vigilijske, odtrgano od lastnega nočnega časa, je izgubilo svojo prvotno jasnost ter smisel besed in simbolov. Razen tega je sveto (veliko) soboto prevzelo prezgodno velikonočno veselje ter je izgubila svoj lastni značaj žalni spomin Gospodovega pokopa. Dalje se je v novejši dobi pridružila končno še druga sprememba in sicer z dušnopastirskega vidika zelo huda. Četrtek, petek in soboto svetega (velikega) tedna so namreč več stoletij prištevali praznikom, da bi se vse krščansko ljudstvo, svobodno glede hlapčevskih del, moglo udeleževati te dni svetih obredov; toda v sedemnajstem stoletju so bili sami rimski papeži prisiljeni zmanjšati številno praznikov zaradi popolnoma spremenjenih razmer družabnega življenja. In tako je bil Urban VIII. prisiljen z apostolsko konstitucijo „Universa per orbem“ dne 24. septembra 1642, da teh

svetih treh dni svetega (velikega) tedna ni več štel med praznike, marveč med delavnice. Odslej pa se je udeležba vernikov pri teh svetih obredih nujno manjšala zlasti zato, ker je bilo njihovo obhajanje že dolgo prestavljeno na jutranje ure, ob katerih se povsod v delavnikih po svetu navadno in dejansko vrše šolski pouk, delo in vsakovrstni posli. Dejansko splošna in skoraj vesoljna skušnja uči, da navadno kleriki vrše ta slovesna in važna bogoslužna opravila svetih treh dni čisto skoraj v praznih cerkvah.

Ta je seveda zelo obžalovanja vredno. Zakaj bogoslužni obredi presvetega (velikega) tedna imajo ne samo veliko dostojanstvo, ampak tudi posebno zakramentalno moč in uspešnost glede hranjenja krščanskega življenja ter ne morejo dobiti enakovrednega nadomestka v tistih pobožnostih, ki se navadno imenujejo izvenliturgične ter se svete tri dni vrše v popoldanskih urah. Iz teh vzrokov so veliki veščaki v liturgičnih zadevah, duhovniki, ki se bavijo z dušnim pastirstvom, zlasti pa sami prevzvišeni škofje zadnja leta pošiljali goreče prošnje ter silno prosili sveto stolico, naj se bogoslužna opravila svetih treh dni znova prenese na popoldanske ure, kakor je to bilo nekoč, da bi se verniki lažje udeleževali teh obredov.

Papež Pij XII. je pa zadevo zrelo premislil ter že leta 1951 obnovil bogoslužje svete velikonočne vigiliije, ki naj jo za sedaj vrše s privolitvijo škofovo in za poskušnjo.

Ker je ta poskušnja dalje povsod najbolj uspela, kakor je veliko število ordinarijev poročalo sveti stolici, ker niso isti ordonariji nehali ponovno pošiljati prošnja, ter silno prositi, naj bi se tako kakor za velikonočno vigilijo izvršila podobna obnova bogoslužja tudi za druge dneve svetega (velikega) tedna, da bi sveta opravila znova prestavili na večerne ure in ker je končno upoštevati, da se večerne maše, ki jih predvideva apostolska konstitucija „Christus Dominus“ z dne 6. januarja 1953, opravljajo povsod ob večji udeležbi ljudstva, je presveti gospod naš Pij XII. po premisleku vsega tega ukazal, naj bi komisija o

obnovi bogoslužja, ki jo je isti presveti gospod ustanovil, preiskala vprašanje o obnovi reda svetega (velikega) tedna ter predložila svoj zaključek. Ko ga je prejel, je taista Njegova Svetost odločila, naj prevzvišeni kardinali, člani Kongregacije svetih obredov zaradi važnosti zadeve celotno vprašanje posebej pretehtajo.

Prevzvišeni kardinali pa so se 19. julija tega leta zbrali v vatikanski palači na izredno sejo, stvar zrelo premislili ter soglasno sodili, da je treba obnovljeni red svetega (velikega) tedna odobriti in predpisati, če bo presvetemu gospodu všeč.

Ko je spodaj podpisani kardinal prefekt vse to posamez poročal, je Njegova Svetost izvolila odobriti, kar so prevzvišeni kardinali odločili.

Zato je Kongregacija svetih obredov po posebnem ukazu taistega presvetega gospoda, po božji previdnosti papeža Pija XII. določila naslednje:

I. NOV RED SVETEGA (VELIKEGA) TEDNA UKAZAN

1. Kateri se ravnajo po rimskem obredu, se morajo v bodoče držati obnovljenega reda svetega (velikega) tedna, ki je popisan v tipični vatikanski izdaji. Kateri se ravnajo po drugih latinskih obredih, se morajo držati samo časa glede obhajanja bogoslužja, ki je določen v novem redu.

2. Novega reda se je treba držati od 25. marca 1956 dalje, to je od druge nedelje trpljenja ali od cvetne nedelje.

3. Ves sveti (veliki) teden ni dovoljen noben spomin (kakega praznika) in pri maši so prepovedane tudi vse prošnje (collectae) iz katerega koli naslova ukazane.

II. ČAS OBHAJANJA SVETEGA BOGOSLUŽJA SVETEGA (VELIKEGA) TEDNA

Duhovne dnevnice

4. Na drugo nedelje trpljenja ali na cvetno nedeljo, ponedeljek, torek in sredo svetega (velikega) tedna se duhovne dnevnice opravijo ob navadnem času.

5. Na svete tri dni, to je veliki če-

trtek, veliki petek in veliko soboto, naj se tisti, ki molijo duhovne dnevnic v koru ali v skupnosti (in communi), drže naslednjega:

Jutranjice in hvalnice se ne molijo prejšnji večer, ampak zjutraj ob odgo-varjajoči uri. Ker pa se v stolnih cerkvah veliki četrtek zjutraj obhaja maša s posvečevanji svetih olj (missa chris-matis), je mogoče jutranjice in hvalnice za veliki četrtek opraviti prejšnji večer.

Male hore se zmolijo ob odgovarja-joči uri.

Večernice velikega četrтка in velikega petka se opuste, ker se namesto njih vrše glavna bogoslužna opravila teh dni. Na sveto (veliko) soboto pa se zmolijo po-poldne ob navadni uri.

Kompletorij (sklepnice) se zmoli ve-liko četrtek in veliki petek po končanih večernih bogoslužnih opravilih; na ve-liko soboto se opusti.

V zasebni molitvi pa se morajo vse te tri dni kanonične hore zmoliti po rubrikah.

Maša oziroma glavno bogoslužno opravilo

6. Na drugo nedeljo trpljenja (cvet-no nedeljo) se slovesni blagoslov vej in obhod izvršita zjutraj ob navadni uri; v koru pa po tretji hori.

7. Veliki četrtek se maša s posvečenji svetih olj (missa chris-matis) opravi po tretji hori. Sv. maša v spomin zadnje večerje (Missae in Cena Domini) pa se

mora opraviti zvečer ob bolj primerni uri, vendar ne pred peto uro popoldne in ne po osmi uri.

8. Petek ob spominu trpljenja in smrti Gospodove se slovesno bogoslužno opravilo obhaja v popoldanskih urah in sicer okoli tretje ure; če pa dušnopastir-ski razlog to narekuje, je dovoljeno iz-brati bolj pozno uro, vendar ne pozneje kot ob šestih. Slovesno velikonočno vi-gilijo je treba obhajati ob ustrežajoči uri, tako da je mogoče slovesno mašo te vigilije začeti okoli polnoči med veliko soboto in velikonočno nedeljo.

Kjer pa je glede na razmere verni-kov in kraja po sodbi krajevnega ordi-narija primerno, da vigilijo začne prej obhajati, naj se ta ne začne pred mra-kom in gotovo ne pred sončnim zahodom.

III. ŠTIRIDESETDANSKI ZDRŽEK IN POST TRAJATA DO POLNOČI VELIKE SOBOTE

10. Ukazani štiridesetdanski zdržek in post, ki je po kan. 1252 4 nehal ve-liko soboto opoldne, bo v bodoče nehal v polnoči taiste velike sobote.

Kar bi bilo temu nasprotno, ne velja.

Dne 16. novembra 1955.

C. kard. Cicognani,
prefekt Kongregacije svetih obredov

A. Carinci,
nadškof selevecijski,
tajnik Kongregacije svetih obredov

B.

NAVODILO O PRAVILNEM VRŠENJU OBNOVLJENEGA REDA (VELIKEGA) SVETEGA TEDNA

Ker ima obnovljeni red svetega (ve-likega) tedna ta namen, da bi se ver-niki častitljivega bogoslužja teh dni, ki je bilo znova postavljeno na lastni in je obnem primerni čas, mogli udeleževati laže, pobožneje in plodneje, je zelo važ-no, da ta zveličavni namen vodi do za-želenega uspeha.

Zaradi tega se je tej Kongregaciji svetih obredov zdelo primerno splošnemu odloku o obnovljenem redu svetega (ve-likega) tedna dodati navodilo, katero

naj olajša prehod k novemu redu ter vernike varneje privede, da bodo deležni bolj bogatih sadov iz žive udeležbe pri svetih obredih.

In tako se vsem prizadetim malaga dolžnost, da to navodilo poznajo in spolnjujejo.

I. DUŠNOPASTIRSKA PRIPRAVA IN PRIPRAVA NA OBREDE

1. Krajevni ordinariji naj pridno po-skrbe, da bodo duhovniki, zlasti dušni

pastirji, dobro poučeni ne le o obredih glede obhajanja obnovljenega reda svetega (velikega) tedna, marveč tudi o njegovem bogoslužnem (liturgičnem) pomenu in dušnopastirskem namenu.

Razen tega naj skrbe tudi, da bodo verniki primerno poučeni v času svetega štiridesetdanskega posta, da bodo umeli pravilno obnovljeni red svetega (velikega) tedna; tako se bodo njegovega obhajanja pobožno s srcem in dušo udeleževali.

2. Glavne točke, o katerih morajo krščansko ljudstvo poučiti, so pa naslednje:

Glede druge nedelje trpljenja, ki se imenuje cvetna medelja

Verniki naj se povabijo, naj se snidejo v večjem številu k slovesnemu obhodu s palmami, da bodo Kristusu Kralju javno pričevanje ljubezni in hvaležnosti.

Dalje naj se verniki opomnijo, naj sveti (veliki) teden pravočasno pridejo k sveti spovedi; ta opomin morajo posebno poudarjati tam, kjer je prišlo v navado, da verniki sveto (veliko) soboto zvečer in velikonočno nedeljo zjutraj trumoma prihajajo k sveti spovedi. Dušni pastirji naj si torej prizadevajo, da bodo ves sveti (veliki) teden, zlasti pa svete tri dneve vernikom na razpolago, da lahko opravijo zakrament svete pokore.

Glede velikega četrtega, ob spominu zadnje večerje

Verniki naj se pouče o ljubezni, s katero je Gospod Jezus Kristus „zvečer pred svojim trpljenjem“ ustanovil presveto Evharistijo, daritev in zakrament, trajni spomin svojega trpljenja, ki naj se vedno obhaja po rokah duhovnikov.

Verniki naj bodo tudi povabljeni, da po maši v spomin zadnje večerje (in Cena Domini) izkažejo najsvetejšemu Zakramentu dolžno češčenje.

Kjer pa se v cerkvi vrši končno po rubrikah obnovljenega reda umivanje nog v dokaz Gospodove zapovedi o brat-ski ljubezni, naj se verniki pouče o globokem pomenu tega svetega obreda ter o primernosti, da tudi sami ta dan v obilici vrše dela krščanske ljubezni.

Glede velikega petka, ob spominu Gospodovega trpljenja in smrti

Verniki naj se pripravijo za pravilno umevanje posameznega bogoslužnega opravila (dejanja) tega dne, na kateri se po svetih berilih in prošnjah slovesno poje Gospodovo trpljenje, se darujejo molitve za potrebe vse Cerkve in človeškega rodu, potem vsa krščanska družina, duhovščina in ljudstvo z največjo pobožnostjo počasti križ, zmagoslavno znamenje našega odrešenja, in končno morejo po rubrikah obnovljenega reda, in kakor je bilo mnogo stoletij navada, vsi, ki to žele in so prav pripravljeni, pristopiti tudi k sv. obhajilu in sicer zlasti iz tega namena, da bi iz pobožnega prejema Gospodovega Telesa, ta dan za vse danega, prejeli bolj obilne sadove odrešenja.

Dalje naj duhovniki močno poudarjajo, naj verniki ta dan žive v pobožni zbranosti ter naj ne pozabijo na postavo o zdržku in postu.

Glede svete (velike) sobote in velikonočne vigilije

Predvsem je potrebno skrbno poučiti vernike o posebni bogoslužni (liturgični) naravi (o liturgičnem značaju) svete (velike) sobote. To je dan največjega žalovanja, ko se Cerkev mudi pri Gospodovem grobu, premišljuje njegovo trpljenje in smrt, se ob razkriti sveti oltarni mizi zdrži svete maše, dokler po slovesni vigiliji ali po nočnem pričakovanju vstajenja ne da duška velikonočnemu veselju, ki se v obilju razliva še v naslednjih dneh.

Posebni namen te vigilije pa je v tem, da bogoslužno opravilo (liturgično dejanje) pokaže in spominja, kako sta iz Gospodove smrti pritekla naše življenje in milost. In tako nam velikonočna sveča pomeni samega Gospoda, luč sveta (Jan 8, 12), ki je temo naših grehov pregnal z milostjo svoje luči; poje se velikonočni slavošpev, ki opeva sijaj svete vstajenske noči; spominjajo se veličastna božja dela, izvršena v stari zavezi, blede podobe čudovitih božjih del v novi zavezi; blagoslavljiva se krstna voda, v kateri, „s Kristusom pokopani“ v smrt greha, z istim Kristusom vsta-

nemo, „da bi zaživel novo življenje“ (Rimlj 6, 4); končno obljubimo, da bomo to milost, ki nam jo je Kristus zaslužil in pri svetem krstu podelil, izpričevali pred vsemi z življenjem in nrami, ko obnovimo obljube istega svetega krsta; in nazadnje, ko smo prosili za posredovanje še zmagoslavno Cerkev, se sveta vigilija konča s slovesno vstajenjsko mašo.

3. Nič manj potrebna ni obredna priprava na svete obrede svetega (velikega) tedna.

Zaradi tega naj se vse tiste stvari, ki so potrebne za pobožno in spodobno obhajanje bogoslužja tega presvetelega (velikega) tedna, skrbno pripravijo in urede; poleg tega naj se sveti služabniki in drugi strežniki, bodisi kleriki, bodisi laiki, zlasti, če so dečki, pridno pouče o tem, kar morajo vršiti.

II. PRIPOMBE GLEDE NEKATERIH RUBRIK SVETEGA (VELIKEGA) TEDNA

a) Glede vsega svetega (velikega) tedna

4. Kjer je zadostno število svetih služabnikov, naj se sveta opravila svetega (velikega) tedna izvrše z vsem sijajem svetih obredov. Kjer pa manjka svetih služabnikov, naj se uporablja preprost obred; spolnijo naj se posebne rubrike, kakor je na svojem mestu opomnjeno.

5. Kadar koli je v obnovljenem redu svetega (velikega) tedna rečeno: „Kakor v Rimskem brevirju“, je treba vse vzeti iz omenjene bogoslužne knjige; vendar pa je treba spolniti norme, ki so bile določene po splošnem odloku „De rubricis ad simpliciorum formam redigendis“ Kongregacije svetih obredov z dne 23. marca 1955.

6. Ves sveti (veliki) teden, to je od druge nedelje trpljenja ali cvetne nedelje vključno do svete maše pri velikonočni vigiliji, celebrant pri sveti maši — in veliki petek pri slovesnem bogoslužnem opravilu — če jo slovesno obhaja, namreč s svetimi služabniki, opusti vse tisto, kar diakon, subdiakon ali pa lektor v moči svoje lastne službe pojejo ali berejo.

b) Glede druge nedelje trpljenja ali cvetne nedelje

7. Pri blagoslovu in obhodu naj se uporabljajo palmove, ali oljkove ali veje drugih drevov. Te veje naj glede na različne krajevne navade pripravijo sami verniki, ter jih prinesejo v cerkev, ali pa naj se po izvršenem blagoslovu razdele vernikom.

c) Glede velikega četrta, ob spominu zadnje Gospodove večerje

8. Za slovesno shrambo najsvetejšega Zakramenta naj se pripravi primeren prostor v kaki kapelici ali na oltarju v cerkvi, kakor je ukazano v Rimskem misalu, ter naj se kolikor mogoče dostojno okraši s cveticami in slovesno razsvetljava.

9. Spolnijo naj se odloki Kongregacije svetih obredov glede izogibanja in odstranjenja razvad pri pripravljanju tega kraja; sploh se priporoča strogost, ki se spodobi za bogoslužje teh dni.

10. Župniki in rektorji cerkva naj ob pravem času opomnijo vernike glede javnega češčenja presvete Evharištije, ki naj se začne po končani sveti maši v spomin zadnje večerje ter se nadaljuje vsaj do polnoči, ko namreč bogoslužnemu spominu ustanovitve presvete Evharištije sledi spomin Gospodovega trpljenja in smrti.

d) Glede velikonočne vigilije

11. Nobene ovire ni, če se znamenja, ki jih mora celebrant z dletcem vrezati v velikonočno svečo, pripravijo prej z barvami ali kako drugače.

12. Primerno je, da sveče, ki jih nosijo kler in ljudstvo, ostanejo prižgane, ko se poje velikonočni slavospev in se vrši obnova krstne obljube.

13. Spodobi se, da je posoda vode za blagoslov primerno okrašena.

14. Če bodo navzoči krščenci, zlasti če jih je več, je dovoljeno prej opraviti obrede Rimskega obrednika, ki so pred samo podelitvijo svetega krsta, to je pri krstu otrok do besede: Veruješ (Rimski obredni, naslov II, pogl. II, št. 17) in pri krstu odraslih do besed: Kako se ime-nuješ (Rimski obrednik, naslov II, pogl. IV, št. 3).

15. Če bi se zgodilo, da bi bilo treba na to slovesno vigilijo podeliti tudi svete redove, naj škof to noč zadnji opomin (z naložitvijo tako imenovanega „pensum“), ki se po Rimskem pontifikalu izvrši po škofovem blagoslovu in pred zadnjim evangelijem, opravi pred tem škofovskim blagoslovom.

16. Na binkoštno vigilijo se opuste berila ali prerokbe, blagoslov krsne vode ter litanije; sveta maša, tudi konventualna, ali slovesna ali peta, se po opravljeni spovedi ob oltarnih stopnicah začne navadno od vstopnega speva: „Kome boste posvečevali...“, kakor je tam v Rimskem misalu naveden za zasebne svete maše.

III. GLEDE SVETE MAŠE, SVETEGA OBHAJILA TER EVHARISTIČNEGA POSTA SVETE TRI DNI

17. Veliki četrtek ob spominu zadnje večerje, naj se ohrani zelo staro izročilo rimske Cerkve, po katerem je prepovedano opravljati zasebnih svetih maš, ter naj se vsi duhovniki in vsi kleriki udeležijo svete maše v spominu zadnje večerje ter pristopijo k sveti (obhajilni) mizi (pr. kan. 862).

Kjer pa dušnopastirski razlog tako zahteva, bo krajevni ordinarij mogel v posameznih cerkvah ali javnih kapelah dovoliti eno ali dve tihi sveti maši; v na pol javnih kapelah pa samo eno tiho sveto mašo; iz tega vzroka namreč, da se morejo na ta sveti dan vsi verniki udeležiti daritve svete maše ter prejeti sveto Kristusovo (Rešnje) Telo. Te svete maše pa so dovoljene ob istem času, kakor je označen za slovesno mašo v spominu zadnje večerje (Odlok, št. II, 7).

18. Isti veliki četrtek ob spominu zadnje večerje, se more vernikom deliti sveto obhajilo samo med večernimi svetimi mašami, ali pa neposredno takoj po končanih svetih mašah; ravno tako se more na sveto (veliko) soboto dati samo med slovesnimi svetimi mašami, ali pa neposredno takoj po končanih svetih mašah; izjema je za bolnike ali pa za tiste, ki so v smrtni nevarnosti.

19. Veliki petek ob spominu trpljenja in smrti Gospodove se more sveto obhajilo deliti samo med popoldanskim slovesnim bogoslužnim opravilom; izvzeti

so spet bolniki in tisti, ki so v smrtni nevarnosti.

20. Duhovniki, ki obhajajo slovesno mašo svete vilokonočne vigilije ob ustrezojoči uri, to je po polnoči med soboto in nedeljo, morejo na dan Gospodovega vstajenja opraviti praznično sveto mašo in tudi dve ali tri svete maše, če imajo dovoljenje.

21. Krajevni ordinariji, ki bi veliki četrtek na spomin zadnje večerje opravili zjutraj sveto mašo s posvečevanji svetih olj (missa chrisimatis), morejo darovati slovesno sveto mašo tudi večer v spomin zadnje večerje, če pa na sveto (veliko) soboto hočejo opraviti slovesno velikonočno vigilijo, morejo, a dolžni niso, darovati na velikonočni praznik slovesno sveto mašo Gospodovega vstajenja.

22. Glede evharističnega posta naj se spolnijo norme apostolske konstitucije „Christus Dominus“ z dne 6. januarja 1953.

IV. GLEDE UREDITVE NEKATERIH TEŽAV

23. Ker je zaradi različnih krajev in različnih ljudstev mnogo ljudskih običajev, ki so v zvezi z obhajanjem svetega (velikega) tedna, naj si krajevni ordinariji ter duhovniki, ki delujejo v dušnem pastirstvu, prizadevajo, da bodo te običaje, o katerih se zdi, da podpirajo pravo pobožnost, spravili po pameti v sklad z obnovljenim redom svetega (velikega) tedna. Dakje naj se verniki pouče o največji vrednosti svetega bogoslužja, ki je vedno in zlasti te dni po svoji naravi (po svojem značaju) daleč pred raznimi drugimi pobožnostmi in običaji, dasiravno najboljšimi.

24. Kjer je bila doslej navada na samo sveto (veliko) soboto blagoslavljanje hiše, naj krajevni ordinariji izdajo primerne odredbe, da župniki ali drugi duhovniki, ki delujejo v dušnem pastirstvu in so jih župniki pooblastili, izvršijo ta blagoslov ob bolj primernem času, pred ali po velikonočnem prazniku; ti naj to priložnost uporabijo za očetovski obisk sebi izročeni vernikov ter za račun o njihovem duhovnem stanju (kan. 462, 6).

25. Zvonjenje na veliki četrtek na

spomin zadnje večerje pri slovesni večerni sveti maši ter (veliko) sveto vigilijo pri sveti maši vigilije, predpisano za začetek slavospeva: Gloria in excelsis, naj se takole izvrši:

a) V krajih, kjer je samo ena cerkev, naj zazvoni, ko začno peti omenjeni slavospev;

b) V krajih pa, kjer je več cerkva, bodisi da se v vseh cerkvah ob istem času vrše sveti obredi, bodisi da ob različnem, naj v vseh cerkvah zvoni obenem

z zvonjenjem v stolni cerkvi ali v maternih ali glavni. Kadar je dvom, katera cerkev v kraju je materna ali glavna, naj se obrnejo na krajevnega ordinarija.

Dne 16. novembra 1955.

C. kard. Cicognani,
prefekt Kongregacije svetih obredov

A. Carinci,
nadškof selevejski,
tajnik Kongregacije svetih obredov

C.

KRATKE PRIPOMBE K SPLOŠNEMU ODLOKU IN NAVODILU

Odlok in navodilo poudarjata dušno pastirsko pomembnost obnovljenega reda velikega tedna. V odlokih Kongregacije svetih obredov je bilo doslej toliko govora o obredarju, sedanji odlok in navodilo zlasti pa daje prvo mesto dušnemu pastirju.

Obnovljen red svetega velikega tedna, ki ima v bogoslužju zaradi velikih skrivnosti obhajanja odrešenja prvo mesto, je že del Rimskega misala, ki ga pripravljajo.

Še nikdar doslej kak uradni odlok ni tako zelo poudarjal zakramentalnega značaja in velike vrednosti opravljanja svete liturgije in udeležbe pri javnem bogoslužju. Splošni odlok pravi: „Zakaj bogoslužni obredi presvetega (velikega) tedna imajo ne samo veliko dostojanstvo, ampak tudi posebno zakramentalno moč in uspešnost glede hranjenja krščanskega življenja ter ne morejo dobiti enakovrednega nadomestka v tistih pobožnostih, ki se navadno imenujejo izvenliturgične.“ V izvirniku: Et enim sacrosanctae hebdomadae liturgici ritui non solum singulari dignitate, sed et peculiari sacramentali vi et efficacia pollutant christianaum vitam alendam, nec aequam obtinere possunt compensationem per pia illa devotionum exercitia, quae extraliturgetica appellari solent. Navodilo pa pravi: Dalje naj se verniki pouče o največji vrednosti svetega bogoslužja, ki je vedno in zlasti te dni po svoji naravi daleč pred raznimi drugimi pobožnostmi in običaji, dasiravno najboljšimi.

V izvirniku: Edoceantur porro fideles de summo valore sacrae Liturgiae, quae semper, et his praesertim diebus, ceteras devotionis species et consuetudines, quamvis optimas, natura sua longe praecellit.

Najvažnejše v obnovljenem redu svetega velikega tedna je, da so vse svete obrede prenesli na večerne ure, kakor je bilo v prvih krščanskih stoletjih.

Zlasti navodilo je prava liturgična pastoralka; neprestano poudarja, kako je treba vernike poučiti o tako važnih bogoslužnih opravilih in skrivnostih.

Doma so na veliki četrtek še prišli k sveti maši in svetemu obhajilu, veliki petek jih je bilo pri jutranjem opravilu prav malo. Čez dan so obiskovali božji grob, zvečer oziroma popoldne so se udeleževali ponekod pridige, tudi križev pot so molili. Drugod imajo pobožnost Gospodovega smrtnega boja, se spominjajo Marijine žalosti, imajo obhode in zunaj po ulicah zvečer opravljajo sveti križev pot. A vse to je le skromno nadomestilo za vse te bogoslužne pobožnosti. Na veliko soboto je bilo ponekod že malo več ljudi v cerkvi, a škoda, da smo že v zgodnjih dopoldanskih urah doživljali vstajenje, ko je vendar, kakor pravi odlok, bogoslužni značaj velike sobote popolnoma drug.

Iz obnovljenega reda velikega tedna omenimo samo tele posebnosti:

Na cvetno nedeljo je bil v najstarejših časih glavni poudarek na slovesnem obhodu, med katerim so verniki in kler

hoteli počastiti Kristusa mesijanskega Kralja; blagoslov palmovih, oljkovih in vej drugih dreves ter cvetja je poznejšega izvora in drugotnega značaja; v srednjem veku so za blagoslov uvajali vedno več molitev, kar je obred zelo zavleklo; obnovljeni red je obdržal blagoslov, a v bolj skromni obliki, glavno važnost pa polaga na slovesni obhod v čast Kristusu, mesijanskemu Kralju.

Svete maše v ponedeljek, torek in sredo velikega tedna ostanejo nespremenjene. Samo branje trpljenja Gospodovega na cvetno nedeljo, veliki torek in veliko sredo je krajše, ker odpadeta poročili o Jezusovem maziljenju v Betaniji in obedu ter o zadnji večerji; poročilo o trpljenju se začne z Gospodovim trpljenjem na vrtu Getsemani.

V škofijskih cerkvah bosta na veliki četrtek dve sveti maši: sveta maša s posvečevanjem svetih olj zjutraj in večerna sveta maša v spomin zadnje večerje. Pri tej sveti maši je možno takoj po evangeliju umivanje nog. Svetujejo, naj bi tudi ta obred pripravili z vso slovesnostjo, ker ima lahko izredni vzgojni vpliv. Veliki četrtek, spomin Kristusove ljubezni do konca (pr. Jan 13, 1), naj bo praznik krščanske ljubezni do bližnjega. Takrat naj bi se vršile tudi zbirke za dobra dela krščanske ljubezni. Obiski presvetega Rešnjega Telesa bodo možni po večerni slovesni sveti maši.

Častljivo bogoslužje velikega petka se je skoraj vsa stoletja ohranilo nedotaknjeno. Zato je tudi obnovljeni red uvedel le malo sprememb. Večji poudarek daje počestitvi svetega križa, ker je bil tudi v najstarejših časih to počestvenje glavni del bogoslužja na veliki petek. Spremenjen je tudi obred svete maše s prej posvečeno Hostijo, ki bo odslej le neke vrste obhajilni obred, kakor je bil prvotno. Velika zanimivost je, da so znova uvedli sveto obhajilo na veliki petek. Skrajga ga v bogoslužju ni bilo, ker tudi svete maše ni bilo na veliki petek. A še pred osmim stoletjem se obhajilo na veliki petek javlja v rimskem bogoslužju, kmalu postane splošna navada, ki traja več stoletij. Vzrok, da je kasneje prenehala, je v splošnem opuščanju prejemanja sv. obhajila; saj je lateranski cerkveni zbor moral dati

leta 1215 posebno cerkveno zapoved, naj verniki vsaj enkrat na leto pristopijo k sv. obhajilu. Vendar so ponekod prav do sedemnajstega stoletja tudi na veliki petek še delili sveto obhajilo vernikom. Po dolgem razmišljanju so se končno odločili, da v obnovljeni red svetega tedna vpletejo tudi sveto obhajilo na veliki petek. Navodilo navaja zelo močan razlog za prejem svetega obhajila tudi na veliki petek. Božji grob bo v naših krajih še vedno kljub spremembam mogoč. Ker je velika sobota dobila spet pravi bogoslužni značaj žalovanja, bodo verniki, če jih bomo prav poučili, zlasti ta dan molili pri Gospodovem grobu. Saj navodilo tako pomembno pravi o veliki soboti: To je dan največjega žalovanja (dies summi luctus), ko se Cerkev mudi pri Gospodovem grobu ter premišljuje njegovo trpljenje in smrt. Prav velika sobota je popolnoma neliturgični dan — un giorno assolutamente aliturgico, pravi Antonelli — zato bo prav za ljudske pobožnosti dosti časa. Novost je tudi, da se po izrecnem odobrenju svetega očeta štiridesetdanski post raztegne prav do polnoči na veliko soboto.

Pri nas bodo morda največje težave in bo ljudem malo hudo zaradi vstajenskega obhoda (procesije). Ponekod so jo že zdaj imeli v zgodnjih jutranjih urah. Po tem odloku in navodilu v soboto popoldne ne bo mogoča vstajenjska procesija. Še najbolj bi jo kazalo uvesti tik pred sveto mašo na velikonočno vigilijo. O teh stvarih bodo odločali krajevni ordinariji.

Obnovljeno bogoslužje velikega tedna je z liturgičnega vidika izredno pomembno — Antonelli pravi: un fatto di somma importanza — in brez dvoma velik in dragocen dar svetega očeta Pija XII. Od nas duhovnikov je največ odvisno, da ga bomo znali sami in naši verniki prav ceniti in uporabljati.

O p o m b a : Splošni odlok in navodilo sta prevedena po izvorniku, ki je bil objavljen v rimskem Osservatore Romano dne 27. nov. 1955; prav tam je Ferdinand Antonelli OFM objavil važen članek: Importanza e carattere pastorale della riforma liturgica della settimana santa. Pr. tudi Informations catholiques internationales, št. 14 (15. dec. 1955), str. 6.

Vtisi iz Bolivije

Janez Zupan, Bolivija

Bolivija bo verjetno tista ameriška država, kamor je zašlo najmanj slovenskih beguncev. V štirih letih svojega bitvanja tukaj sem jih srečal komaj šest; pa še od teh je ena družina napol hrvatska in druga napol laška. Previdnost božja je v svoji ljubezni do našega človeka tako uredila, da so si Slovenci drugod iskali kruha in svobode, ker tukaj je obojega razmeroma pičlo odmerjeno.

Nočem reči, da manjka tukaj gospodarskih možnosti za pridne roke; nasprotno: če bi indijanska nezaupnost in samopašnost meščancev, „cholos“, ki so zdaj na vladi, ne zapirala vrat emigraciji, bi dežela lahko zacvetela v eno najbogatejših. Vzhodni nižinski pas je tropično radodaren z rastlinstvom in petrolejem, zahodni višinski pa je izredno bogat na različnih rudah. Od teh so na veliko pridobivali samo kositer in z izkupičkom kupovali živila v Argentini in drugod, ker za domače poljedelstvo se do zadnjega miso brigali. Toda sedaj so ti rudniki začasno propadli zaradi politično usmerjene in prenagljene nacionalizacije. Ker je tudi lanska agrarna reforma zaenkrat še zelo visoko pasivna, smo v veliki gospodarski krizi, ki jo smo nastopajoče izvažanje petroleja in ameriški posojeni dolarji zasilno rešujejo, kajti kljub naravnemu bogastvu dežele poznam družine, kjer se delno nasitijo samo enkrat na dan. Temu je krivo gotovo tudi hudo politično preganjanje v državi.

Ljudstvo je v pretežni večini indijanskega porekla. V mestih je pa približno dve četrtini meščancev, eno Indijancev in eno belcev, potomcev špancev in ostalih tujcev. Cerkvene oblasti se zavzemajo za prihod evropske emigracije zlasti iz etnološkega ozira, toda vlada je zadnje čase dovolila vstop le večjemu številu Japoncev, ki imajo baje svojega lastnega katoliškega duhovnika, Japonca.

Verski položaj

Za boljše razumevanje verskega položaja v Boliviji mogoče ne bo odveč nekoliko zgodovine katoliške Cerkve v deželi. Plemeniti in krščanski nameni „katoliških kraljev“ Fernanda Aragonskega in Izabele Katoliške, da je treba ne samo podvreči nove narode njihovi kroni, ampak tudi pridobivati podložnike Cerkvi, so bili popolnoma doseženi po zavodjevalcih, ker so jih vedno spremljali misijonarji: frančiškani, dominikanci in mercedarji v začetku ter pozneje avguštinci in jezuiti. In dejansko že po štirih letih, odkar so Španci stopili na peruansko tla inkajskega imperija, se je ustanovila škofija v Cuzco (1536), prestolici premaganega imperija. Ta prva škofija je bila odvisna od nadškofije v Sevilji in je obsegala vso zapadno polovico Južne Amerike od Kolumbije proti jugu, izvzemši današnjo Brazilijo. Kmalu sta se morali odcepiti dve novi škofiji; Lima in La Plata, ki je današnje Sucre, imensko glavno mesto Bolivije (ker v „Revolución Federal“ leta 1898 se je vlada preselila v La Paz v višini 3700 m). Ko je bila La Plata povzdignjena v nadškofijo (1611), je imela pod seboj sledeče škofije: La Paz, Sta. Cruz, Tucumán, Asunción ter od leta 1620 tudi Buenos Aires. In to več kot 200 let, vse do ustanovitve republike, ko se je La Plata omejila samo še na škofiji Sta. Cruz in La Paz, ki je postala nadškofija šele leta 1943.

Kakor je Argentina v cerkvenem oziru spadala nekaj časa pod jurisdikcijo naše „slavne“ prestolice La Plata (ali Characas, oz. Chuquisaca, „la culta“ ali današnje Sucre), tako smo mi v političnem oziru od leta 1776 spadali pod „virreynato“ Buenos Aires. Do tega leta namreč sta Alto Perú (današnja Bolivija) in Bajo Perú (današnji Perú) tvorila eno samo upravno enoto pod „virreynatom“ v Limi.

Pa naj bo dovolj zgodovine. Kot v uvod v zaglavje o verskem življenju, naj navedem, da ima Bolivijska več ko milijon kvadratnih kilometrov površine in na štiri milijone prebivalcev. Od teh so skoraj trije milijoni čistokrvni Indijanci, vendar so v ogromni večini že civilizirani kristjani s španskimi priimki. Bavijo se s še zelo primitivnim poljedelstvom, saj rabijo še lesene pluge. Mnogi že znajo precej španščine, toda njih obleka je še vedno zastarela; ponekod nosijo poncho, neke vrste kapuco ali pa celo čudne čelade s srebrnimi okraski. Poglavarji še v mesto prinesejo s seboj svoj „bastón de mando“. V verskem oziru so čudovit dokaz španske globokovernosti glede maš za umrle svojce in glede starodavnih praznikov; za zakramente pa nimajo veliko smisla razen v postu.

V vzhodnih predelih, v pragozdovih, je še veliko divjih plemen, za katere skrbi šest apostolskih vikariatov, ki so izključno v rokah tujih redovnikov: frančiškanov, redemptoristov in maryknolcev. Za ostale dele države pa skrbijo dve nadškofiji in pet škofij. V Boliviji je veliko več redovnega kot svetnega klera; leta 1953 je bilo redovnih duhovnikov 531, svetnih pa 236. Če bi vsi duhovniki delali v dušnem pastirstvu, bi prišlo na vsakega približno 5.000 duš, toda sklepajoč na število župnij (379), pride na vsakega dušebrižnika nad 10.000 duš. Toda resnica je še vsa hujša, kajti na visoki planoti imamo župnije s 30.000 in 50.000 dušami, ki so raztresene na ogromnih površinah, tako da tudi do pet let ne vidijo ljudje duhovnika. Ni se torej čuditi, če je „leteči“ misijon pred nekaj tedni objavil v katoliškem tedniku „Presencia“, da je moral večino zakramentov deliti ne samo otrokom, ampak tudi odraslim z nad 40 leti. V 65 dneh je isti misijonar s pomočjo dveh redovnic (iz bolivijske misijonske redovne družbe) uredil 580 divjih zakonov. Da o splošni verski nevednosti niti ne govorimo! Španci so nekoč za poučevanje katekizma v vsaki vasi in naselju postavili tako imenovane „doctrineros“, ki pa so s časoma izumrli, ko so izgnali misijonarje. Sedaj jih znova postavljajo nekateri župniki na visoki planoti in

omnjeni letечи misijoni. Na splošno sem z veseljem ugotovil pred dnevi na nekih duhovniških zborovanjih, da domači duhovniki začenjajo globoko spoštovati in občudovati metode španskih misijonarjev in se odločno navdušujejo za njih obaovo med Indijanci.

Kar smo doslej rekli o verskem položaju v Boliviji, se nanaša predvsem na podeželje, kjer je pomanjkanje duhovščine obupno. V mestih je v tem oziru skoraj normalno, zlasti če pomislimo na veliko redovnih družin, starih in novih. Toda življenje po veri in morali še daleč ni na višku, kajti domača duhovščina pridiga zelo malo, verouk se je po 40 letih šele komaj zopet začel uveljavljati v šolah. Toda glavni vzrok — poleg verske nevednosti — za vso moralno revščino je gotovo nesrečni zakon o razporoki iz leta 1931. Duhovniki, ki delujemo v državah z razporoko, bomo nekoč — če Bog da — najbolj neizprosnih doma proti temu grobokopu narodov in posameznikov.

Velika družinska razruvanost ima za posledico žalostno pa zelo značilno dejstvo ogromnega števila otrok „de nadie“, ki so jih polna zavetišča raznih redovnih družin obojega spola. Ta krščanska dobrotelost — in seveda manjše število primerov — je gotovo preprečila doslej take organizacije, ki jih opisuje p. Ambrožič v letošnjem Zborniku. Agrarna reforma je mogoče doslej napravila narodu edino uslugo ravno v tem, da je sprožila ureditev družinskih odnosov nešteti divjih zakonov, ker je zahtevala za podelitev zemlje poedincem pogoj, da so legalno poročeni; toda kaj pomaga, ko pa niso vzgojeni za pošteno zakonsko življenje, kaj šele za vzgajanje otrok.

Zakramentalno življenje v mestih ni preveč slabo, toda večina pobožnih ženic, novejših katoliških madine in ljudstva na splošno išče spovednika v samostanskih cerkvah tujih redovnikov, ker domači duhovniki menda nočejo spovedovati, oz. nimajo veliko zaupanja pri lastnih vernikih zaradi prepogostnih izgrediv glede celibata.

Duhovščina

Vendar kljub vsemu ne morem zaključiti teh žalostnih ugotovitev, ne da

bi iskreno zaprosil vse svoje sobrate po svetu, naj bi napravili velikodušen vsakdanji memento tudi za tukajšnje domače duhovščino, saj so naši sobratje v duhovništvu in končno niso sami vsega krivi. Kaj vemo mi, v kakšnem družinskem okolju so rasli, kakšno vzgojo so dobili v semeniščih (danes sta dva v rokah salezijancev in tretji v rokah dominikancev), kakšne težave imajo s svojo naravo, ki izhaja iz tega neuravnovešenega etnološkega konglomerata; da sploh ne govorimo o strašni osamljenosti na tej enolični, sivi in mrzli visoki planoti, daleč od kulturnih središč!!!

Tudi zgodovina nam marsikaj lahko pojasni v njih razbremenitev. Z osamosvojitvijo teh dežel od Španije je pretiran nacionalizem podpihovan po idejah francoske revolucije izgnal večino španske duhovščine. Sam maršal Sucre, osvoboditelj „pater patriae“ je spreminjal samostane v šole. V Cochabambi je n. pr. cerkev avguštincev še danes gledališče. Naša v X je bila isto nekaj časa, pozneje so jo spremenili v vojaško skladišče in končno celo v konjušnico. Toda vrnimo se k stvari. Zaradi pomanjkanja domače duhovščine je ljudstvo pritiskalo na vlado, naj poskrbi duhovnikov. In kaj je doseglo? Na vladno zahtevo so baje nekateri škofje na hitro roko posvetili nepripravljene ljudi, največkrat celo same mežnarje. Posledica je bila, da je duhovništvo padlo zelo globoko na družabni lestvici. Razumljivo je torej, da se poštane družine ponekod še danes sramujejo imeti duhovnika v sorodstvu; poznam slučaja, ko je mati v ta namen svetovala sinu, naj gre rajši k šolskim bratom, če ga že ne veseli biti zdravnik ali karkoli drugega. Nedavno mi je rekla mati, kateri sem omenil, da bi njen sin, moj učenec, lahko imel duhovniški poklic. „Veremos, toda,“ je dodala s premislekom, „če bi moral biti slab duhovnik, bolje, da ne.“ Pred koncem letošnjega šolskega leta mi je dejal neki fant: „Jaz bi bil tudi rad duhovnik, más no seglar“. In drugi, osemnajstih let: „Naši duhovniki bi morali živeti „en comunidades y no sueltos“. Uboga mladina, ki ima ideale, pa kako jih boli nesoglasje med naukom in življenjem njihovih pastirjev! Ne samo na ulici, tudi v dru-

žinskem krogu morajo slišati zgražanje — večkrat seveda tudi krivično natolcevanje proti duhovnikom. Neštetokrat sem že moral ostro braniti te naše uboge sobrate: „Namesto da mrmrate proti njim, molite zanje, kajti narod ima take duhovnike, kakršne si zasluži, pravimo pri nas!“

Resnici na ljubo moram poudariti, da kljub nekaterim utemeljenim pritožbam, da samo tujci delamo, domači pa samo ždijo, so vendar na splošno mlajši duhovniki dovolj razgibani in požrtvovalni. Hodijo izobraževati se v Argentino in Čile, zlasti v družabnih vedah. Množijo se „Semanas de estudios sociales“, kakor tudi pastoralni in liturgični krožki. V vsem tem, se mi zdi, je mnogo več ali manj zavestne želje za podvig ugleda „del clero nacional“, kot se radi imenujejo. „Nacionalización del clero“ je sploh še vedno ideal nekaterih prenapetih, ker bi to pomenilo izgon vseh tujih duhovnikov, ki jih tako v oči bodejo.

Leteči misijoni

Pa pustimo splošnosti in oglejmo si nekatere pozitivne strani katoliškega življenja v Boliviji. Ne prej naj poudarim velik pomen že večkrat omenjenih „letečih misijonov“, katerih ustanovitelj je p. Javier Tumiri. Sv. oče je poslal za ta misijon milijon pesov podpore. Po možnosti obstoji iz dveh duhovnikov, dveh redovnic „Misioneras“, ene bolničarke in enega laika, izvedenca za socialno-gospodarske zadeve podeželja. Trajajo po več tednov, ker se morajo v vsakem večjem naselju ustaviti po nekaj dni. Ljudstvo jih sprejema s skoraj ganljivo pobožnostjo in dobro voljo in mladina celo pomaga, kolikor more pripravljati manjše na svete zakramente. Medtem ko duhovnika delita zakramente in registrira „status animarum“, redovnici pripravljata potrebne, bolničarka pomaga po svoje in laik ustanavlja gospodarske zadruge, kjer je možno. „Zlasti na tem področju je prišla sedaj naša ura,“ sem slišal govoriti nekateri, „kajti od vlade ukazani kmečki sindikati so v popolnem razpadanju.“ (V zadevi zadrug so ostali točno sto let za Slovenijo.) V nekaterih škofijah so župnije s prav dobro za-

družno organizacijo, ki je sad neskončnih trudov njihovega dušebrižnika. Komunistični voditelji vladnih sindikatov se besno zaganjajo ob nje. Nkatere duhovnike so celo dejansko napadli in izgnali iz župnij ob zadnji revoluciji. Toda ljudje jih hrabro branijo.

Katoliška akcija

Druga razveseljiva stran katoliškega gibanja je žilavo in zelo praktično delovanje žosistov, kakor tudi „jesistov“ (JEC: juventud estudiantil católica). Prvi se trudijo z vso resnostjo za izboljšanje življenjske ravni mladih delavcev v mestih. Istočasno pa se ustanavlja „Acción católica rural“. Poleg tega se JOC stalno bori za moralno dviganje mladostnikov na splošno. V tem smislu so dosegli od vzgojnega ministrstva prepoved vstopa mladini v nočnih urah v kakršnih koli javni lokal. Dobili so celo pooblastilo za periodične racije namesto policije v gotovih mestnih predelih v La Paz. To je bilo menda samo v dobi, ko je bil na ministrstvu za socialno oskrbo nek žosist. Zadnje čase je njihova borba usmerjena pred vsem proti alkoholizmu ter nemoralnosti v revijah in filmu. Nedavno sem slišal, da se začenjajo vrniti v JOC komunistični elementi. Upam, da bodo še pravočasno znali preprečiti njihovo miniranje.

Kar se JEC tiče, lahko rečemo, da je s pomočjo profesorjev dejansko rešila univerzitetno avtonomijo. S svojimi manifestacijami in štirimesečno stavko so študentje dosegli, da je vlada vrnila vsaj glavno univerzo v Sucre. Padle so žrtve v pouličnih bojih, ko so komunistično navdahnjeni sindikati s pomočjo Indijancev in rudarjev zasedli univerze, toda demokratični duh je pridobil na ugledu in komunisti so doživeli polomijo. Nekaj tednov po vrnitvi univerze v Sucre so jo prenapeteži ponovno hoteli „osvoboditi“ za delavce, pa jih je zmaga v Argentini zaenkrat potuhnila. Čeprav je v nekaterih gimnazijah precej komunizma, vendar JEC obvlada položaj. Škoda, da ne dela proti dijaškim plesom in veseliam, ki so vse preveč pogoste in tradicionalne.

Katoliški tednik

Zelo pozitivna točka bolivijskega katoliškega gibanja pa je tednik „Presencia“, nekak naš „Domoljub“, samo da je še bolj udarna in ostra v borbi proti nekaterim vladnim napakam. Včasih se kar čudim, kako da je še niso zatrli, kakor so ji komunisti na lanskem delavsem kongresu zapretili. Poleg zdrave kritike in dobre obveščevalne službe se trudi zlasti za propagando katoliškega socialnega nauka, kateremu posveča sistematično večino svojih strani s krasnimi članki. Imam občutek, da sodeluje elita katoliške inteligence. Ostro toda elegantno biča socialne krivice sedanjice vlade, kakor tudi nemoralno družinsko zakonodajo. Skoraj ni številke, ki ne bi napadla s stvarnimi podatki vladno zvezo delavskih sindikatov COB, ki se gredo politiko vladne stranke, a pustijo v nemar njih socialne potrebe, se upirajo svobodnim sindikatom in jih zapostavljajo. Tednik se z vso pravico bori proti družinski zakonodaji: civilni zakon, razporka in enakopravnost nezakonskih z zakonskimi otroki. Je to prava sramota za krščansko čutečo narodno večino in je poleg duhovniškega problema, kot se je izrazil neki škof, vzrok za kazni, ki po vsej božji pravičnosti dežujejo na ta ubogi narod: zguba več od polovice ozemlja in stalne krvave revolucije, ki jih je bilo več kot predsednikov; nad 80 v komaj 140 letih narodne samostojnosti. (Razen dveh predsednikov so vsi morali predčasno zaključiti svojo dobo, če jo niso zapečatili s svojo smrtjo v prekuacijah ali atentatih in linčanjih; večina je končala v izgnanstvu (To je tako nekaj splošnega, da danes kroži po državi naslednji zagovor vladnih ljudi, ki se jim očita kraja na račun narodnega bogastva: Je preveč trdo izgnanstvo brez „prihrankov“.)

Ena od najbolj optimističnih strani našega katoliškega gibanja bo verjetno ustanovitev dveh različnih organizacij. Prva se imenuje „Comité pro defensa de la fé“, ki v La Paz izdaja listič „Fé“, v Sucre pa letake. Druga pa je veliko bolj pozitivnega značaja in se imenuje „Instituto católico de Estudios“ v Cachabambi. Naj mi bo dovoljeno prepri-

perstición alarmante, infantil, que ya nada tiene que ver con el sentido que le da la Iglesia a estas celebraciones... Me dirán que en muchos sitios los culpables y los que fomentan en parte esas cosas, son los mismos sacerdotes. Es verdad, hermano. Entonces que al menos legue hasta ellos por mi boca, la protesta y rebelión profundas de unos cuantos corazones empeñados en cambiar las cosas y reconquistar Bolivia para Cristo, por medio de una profunda revolución espiritual que no tardará en llegar a y a los Sacerdotes que luchan por quitar estas seculares aberraciones, nuestra voz de aliento y apoyo. Lucharemos junto a ellos por el "pasado mañana cristiano"..."

Poleg že omenjenih nasprotnih sil moram poudariti divji antiklerikalizem vladnega dnevnika v La Paz, ki je v rokah devičarjev, katerih je polno v sedanji vladi, čeprav ta vedno poudarja svoje krščanstvo. Dejansko je to hotela pokazati ob nastopu, ko je 1952 uvedla obvezen pouk v šole in isto potrdila lani v „Reforma educacional“ na pritisk skoraj plebiscitnega značaja vse dežele. Komunistov je še malo in niso še preveč prdržni. Kakor se je izrazil nek duhovnik, jim še povsod lahko vzamemo vajat, toda če zamudimo to uro, nam bodo vrata pred nosom zaprli v sindikate in zbornice. V Sucre so se polastili nekaterih kateder na „Universidad popular“, kjer namesto strokovne izobrazbe dajejo delavcem dialektični materializem.

Zelo močna je propaganda protestantov najrazličnejših sekt: v La Paz jih je baje 35, v Sucre 7. Veliko uspehov še nimajo, če izznamo lačna predmestja in nekatere večje kraje v podeželju, kjer ni duhovnika, oziroma malo velja.

Politični položaj

O politiki ne mislim veliko pisariti; samo to bi poudaril, da pri nas tudi uporabljamo totalitaristične metode, kot koncentracijska taborišča, mučenje in izgon. Poslanske zbornice še nimamo od zadnje revolucije (1952); nove volitve se obetajo v neskončnost. Na mesto pravega parlamentarnega organizma pa

imamo našo slavno COB (Central obrera boliviana), ki pod pretvezo, da predstavlja delavske sindikate, zapoveduje vsemu javnemu življenju, menda še samemu predsedniku, ki se je s pomočjo delavcev „ustoličil“, pa se jih zdaj noče ali ne more znebiti. Najbolj žalostno pri vsem tem je dejstvo, da hočejo izrabljati socialne potrebe delavstva v politične namene. Med drugimi dokazi, da je temu res tako, so povorke ob državnih praznikih, ko mora vse „defilirati“, še celo matere z malimi otroki doma, če nočejo izgubiti službe ali vsaj prejeti kazni. Toda s tem že prihajamo v območje državnega totalitarizma, ki povzroča tako „priljubljene“ revolucije v deželi. Te prekucije pravzaprav niso toliko posledica političnih motenj, kot bolj socialne neuravnovešenosti in etnološke različnosti prebivalstva. Posebno to zadnje ima velik vpliv v nekih dobah. Beli prezirajo „cholos“, ti pa Indijance, oboji zadnji pa sovražijo prva dva razreda. Še nedavno je kričal neki mešanec v Sucre: „Treba je pobiti vse bele.“ Znan je v narodni zgodovini „el masacre de los cadetes“, ko so Indijanci v neki revoluciji menda kar na svojo pest pobili vse kadete neke šole, ker so bili iz višjih družin. Zadeva narodne vojske je sploh pereče vprašanje, odkar so v zadnji revoluciji komunisti dosegli razpršitev s skritim namenom seveda, da bi se lažje polastili oblasti. Toda USA je postavila kot „conditio sine qua non“ za kakršno koli pomoč državi, da se obnovi vojska. Sedaj je že videti precej častnikov in kadetov, toda vojašnice so še prazne v večini mest.

Naj bo dovolj tega kramljanja. Kljub vsem senčnim stranem bolivijske sedanjosti in bodočnosti, imam upanje, da ne bo prišlo do razdelitve države med tri velike sosede, kot včasih že sami Bolivijci predvidevajo in skoraj želijo, ker še vedno je veliko idealnih ljudi in pravih domoljubov, ki z veliko vero delajo za narod. Pri tem jih bolj ali manj zavestno podpira upanje, da bo Marija, ki jo res Bolivijci iskreno častijo, rešila narod iz propada, kot dejansko rešuje posameznike za vedno domovino. Pobožnost do Marije dejansko rešuje vero teh naših bratov v Kristusu.

STOLETNICA „AKADEMIJE SLOVENSkih BOGOSLOVCEV“ V CELOVCU

Slovenski bogoslovci na Koroškem so se morali vedno po lastni iniciativi truditi za ohranitev slovenskega duha in za izpopolnjevanje v znanju slovenskega jezika če so hoteli kot duhovniki domačim vernikom oznanjati božjo besedo v lepem domačem jeziku in ga vsestransko vzgajati v narodnem duhu. Da bi to lažje dosegli, so že pred sto leti v celovškem bogoslovju ustanovili „Akademijo slovenskih bogoslovcev“. Formalno je Akademijo osnoval škof Anton Martin Slomšek leta 1848. Njen program je bil vedno to, kar je obsegala že Slomškova šola: pridiganje in druge govorniške vaje, gojitev družabnosti in petje.

Stoletnico Akademije so obhajali 15. decembra 1955 v dvorani Marijanišča. Proslave se je udeležila duhovščina iz vseh krajev slovenske Koroške in tudi laikov je bilo precej. Imenovati moramo celovškega škofa dr. Jožefa Köstnerja, mil. g. kanonika dr. Blümla in sedanjega pokrovitelja Akademije in starosta slovenske koroške duhovščine g. prelata Valentina Podgorca.

Prireditve je začel predsednik Akademije g. Mihor, ki je pozdravil vse goste in povedal nekaj uvodnih besed. Za njim je v lepi slovenščini pozdravil slovenske in nemške goste g. ravnatelj celovškega semenišča dr. Illwitzer. Sledil mu je glavni govor, ki ga je lepo razvil g. župnik Kaselj. Nato je zbor zapel Aljaževo „Zakipi, duša“. Za tem pa so stopili na oder štirje bogoslovci, ki so prebrali kratke odlomke iz stoletne tajniške knjige Akademije, ali, kot jo je že Slomšek imenoval „Tajnice“. Je to zgodovina slovenske Koroške, njenega boja in trpljenja ter vztrajanja v zadnjih letih.

Iz kronike Akademije

1821

„Leto 1821. — Anton Martin Slomšek se vpiše na celovško bogoslovje. — Rav-

nateljstvo mu poveri pouk slovenščine med sobrati. V celovškem semenišču so študirali takrat tudi lavantinski bogoslovci. Zato so bili Slovenci do ločitve bogoslovnice leta 1859 vedno v dvetretjinski večini. Slomšek zapusti semenišče in se vrne 1828 kot vzgojitelj. — Razlaga mlademu naraščaju pravila slovenskega jezika. Ljubezen do naroda in delo za njegovo omiko in prosveto so naravne dolžnosti.

1848

Leto 1848. — Napeto vzdušje je segalo celo v mirno zatišje semeniških semeniških prostorov. Svoboda in enakopravnost sta zbudili vsepovsod marljivo društveno delovanje. Tako nastane v celovškem bogoslovju „Slovensko društvo“.

Društvo ima točen načrt. Njegov glavni namen je: vežbati svoje ude v slovenski besedi. To delo izvršuje na štirih različnih panogah: v vsakotedenskih akademijah, v slovenski uri, v rokopisnem listu in pri vajah v slovenski pesmi. Vsaka tedenska akademija ima svojo določeno zgradbo: Molitev, predavanje, kritika, razna vprašanja, pesem. — Besedo akademija pojmuje kot visoko šolo ali kot s'avnostno prireditve. Tedenske akademije hočejo biti oboje. Snov za znanstvena predavanja je povzeta predvsem iz slovstva, iz zgodovine, iz modroslovja, zelo pogosto o socialnem vprašanju.

V letu svobode se je vzbudilo živahno gibanje na slovstvenem polju. Slovenski bogoslovci začnejo izdajati rokopisni list „Venec“. Iz vseh spisov — bodisi v prozi ali v vezani obliki — pa veje krepki narodni duh Martina Slomška. Večje pomembnosti zlasti za literaturo pa je letnik 1855. Mladi Simon Jenko, ki se je po globokih duševnih razkolih končno zatekel v celovško bogoslovje, je zapustil v njem sedem pesmi, katere je napisal lastnoročno.

1861

Z letnikom 1861 nastane nov list: „Lipa“, ki je nadomestil „Venec“. Po kakovosti vsebine ter pisateljski nadarjenosti sotrudnikov zaostaja daleč za „Vencem“. Razlog za to nazadovanje je dejstvo, da so se leta 1859 preselili bogoslovci lavantinske škofije v Maribor. Število slovenskih bogoslovcev se je znižalo od 75 na povprečno 20.

1888

Nov duh je zavel med slovenskimi bogoslovci leta 1888 — Matej Ražun je imel dovolj organizatorične podjetnosti in volje, da je zopet nadaljeval staro tradicijo, ter je čutil potrebo po dobri slovenski duhovščini. Ustanovil je „Akademijo slovenskih bogoslovcev v Celovcu“, ki je bila preobvljeno nadaljevanje „Slovenskega društva“. Pa tudi list je dobil novo obliko. Izhajal je pod imenom „Bratoljub“, kot izhaja še danes in mu pišemo s prejšnjimi listi stoti letnik. Ne le zaradi starosti imamo posebno spoštovanje do teh zvezkov, temveč tudi zato, ker je v njih povzet precejšen del kulturnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci. — V tedenskih akademijah so se točno držali načrta, ki ga je že davno poprej zasnovalo „Slovensko društvo“.

1914

Svetovna vojna je prizadela slovenski Akademiji veliko rano. Semenišče se je preselilo na Tanzenberg. 1915 je dr. Gregorij Rožman pokrovitelj akademije. — Od leta 1918—1921 molči „Tajnica“ o delovanju. — Vseповsod je veliko razdejanje. Nova doba se začne z letom 1921. Dve leti pozneje se je vršila velika slavnostna akademija v proslavo petinšestdesetletnice. Od sedaj naprej jemljejo snov za predavanje iz teologije.

1939

Druga svetovna vojna je izzvala tudi v naši akademiji novo krizo, ki pomeni odločitev ali za obstoj ali za pogin. — Zavedajoč se tega kritičnega stanja je zapisal tajnik v kroniki sledeče besede: „Lahko ji damo tako življenje, da preživi svojo krizo... Mora še zadoneti slava njeni stoletnici in po stoletnici je na-

ša želja še vedno: Ad multos annos! Vivat, crescat, floreat!“

V vsej svoji zgodovini pa je posvečevala Akademija svojo posebno pozornost cerkvenemu letu in življenju s Cerkvijo. Tako so se bogoslovci pripravljali v adventu na prihod Gospodov in so se v sobratskem krogu ob božičnicah spominjali učlovečenja Sinu božjega. Značilno pa je za ves slovenski narod, da posebno časti božjo Mater Marijo in njej je bila posvečena tudi marsikatera slavnostna akademija.

Naj so bile krize v slovenski Akademiji še tako hude, slovenska pesem v njej ni utihnila. Od leta 1888—1928 se je v okviru Akademije veliko tamburalo. Vsako akademijo so otvorili s tamburanjem. Gojilo se je moško zborno petje, predvsem pa narodna pesem. V njej je izražena vsa lepota naše domovine, iz nje doni vrik naših planin, veličastvo naših gora, veselje naših vasi, idila in žalost slovenskih ljudi.“

Sledila je pesem iz Försterjeve opere „Gorenjski slavček“, nato pa je stopil na oder prevzvišeni škof dr. Köstner, pozdravil vse navzoče v nemškem jeziku, nato pa nadaljeval v slovenščini. Povdaril je, da je njegovo srce veselo, kadar vidi, da so njegovi verniki bratsko složni, čeprav so različne narodnosti. Zato je bil posebej vesel povabila in je rad prišel na prireditve, na kateri se tako lepo izraža dobro prijateljstvo med slovenskimi in nemškimi verniki.

Za zaključek je vsa dvorana zapela koroška narodno „Nmau čez izaro“.

(Po „Naš tednik-Kronika“)

JUGOSLAVIJA

Božič v Sloveniji

Katoliški Glas iz Gorice poroča: „Odkar so odprli mejo, imamo več vpogleda, kako gre življenje našim bratom v domovini. Oni prihajajo sem, mi hodimo tja, izmenjujemo si misli in želje, vsak svoje gorje si potožimo in razumevanje se večja. Tako smo letos pozbliže prisostvovali njih praznovanju božičnih praznikov.

Ker je bil božič na nedeljo, so imeli

tudi v vsej Jugoslaviji dela prost dan. Prejšnja leta pa ni bilo tako, tudi za prihodnje leto se boje, da ne bo tako lepo kot letos. Polnočnice so se povsod vršile v miru in redu. Priklicale so zopet velikansko število vernega ljudstva v cerkev. Tudi na praznik sam so bile cerkve polne. Nič ni motilo prazniškega miru razen nekaj pregorelih zaščitnikov, ki so s posebnim veseljem dajali kazni za prekrške prometnih predpisov, ki so v Jugoslaviji izredno strogi in sitni, za naše pojme celo nesmiselni. V cerkvah so se mali in veliki zgrijali okrog jaslic, ki jih ni manjkalo menda v nobeni cerkvi. Manj srečni so bili po družinah. Oblast se je namreč tudi letos postavila na stališče, da se božična drevesca in jaslice ne smejo staviti, kajti vse to je spomin na misticizem. Zato morajo oboje izriniti z novoletno jelko in „dedkom mrazom“. Zaradi tega so vse dni pred božičem prepovedali prodajo smrekovih drevesc, ali sekanje. Marsikdo je bil kaznovan, ker se tega ni držal. Tudi pastirčkov, ovčk in okraskov za božična drevesca ni bilo nikjer na prodaj. Zato pa so Jugoslavlani dobesedno postrgali pri goriških trgovcih skoro vso opremo za božična drevesca. Na božično vigilijo nisi v Gorici dobili ničesar več za drevesce ali jaslice. Kdor je čakal zadnji dan za nakup teh stvari, je ostal s praznimi rokami. Z božičnimi drevesci so si pa Jugoslavlani pomagali tako, da so jih sestavili iz smrekovih vej, katere so pritrčili v izvrtane luknje v les ali na kako debelejšo palico. Tudi taka drevesca so bila lepa morda še lepša kot prava.

Tako so si ljudje pomagali v stiski in režim je lahko zopet videl, da si narod ne da vzeti svojih lepih krščanskih navad; ker mu jih hočejo vzeti s silo, pa še najmanj. Seveda enega pa le ni bilo: slovesnega božičnega pritrkavanja. To je še vedno „zločin“, ki se kaznuje s hudimi globami. Če si se zvečer peljal s kakim motornim vozilom po vaseh v goriški okolici, si opazil tudi, kolik mir vlada vsepovsod. Ljudi skoro ni na cesti in če je kdo, hiti, ker se mu mudi domov. Večerne pesmi ni več po slovenskih vaseh. Ob velikih praznikih se to še bolj živo občuti.“

Ljubljanski bogoslovci-domobranci žrtve komunistov

V. letnik:

Jože Čopar, vrnjen iz Koroške skozi Dravograd s štabom 3. bataljona, 3. polka

Jaka Jerman, vrnjen iz Koroške skozi Dravograd s 3. četo dopolnilnega bataljona.

Ludvik Jerman, vrnjen skozi Dravograd s težko četo, 3. bataljona, 2. polka. Umrl za tifusom.

Janez Homan, vrnjen iz Koroške skozi Dravograd s težko četo, 2. bataljona, 1. polka.

Jože Mehle, vrnjen skozi Dravograd z dopolnilnim bataljonom.

Vinko Štirn, vrnjen skozi Dravograd s 6. četo, 2. bataljona, 3. polka.

Lovro Štrukelj, vrnjen skozi Dravograd s b. četo dopolnilnega bataljona. Bil je nekaj časa v Teharjih.

Janko Tavčar, bil nekaj časa v št. Vidu.

IV. letnik:

Pavle Bastič, vrnjen s Koroške s 5. četo, 2. bataljona, 3. polka. Bil nekaj časa v Teharjih, se je sam junaško držal in vzpodbujal druge.

Rajko Jereb, vrnjen skozi Jesenice (4. č., 2. b., 4. p.).

Lojze Hostnik, izginil na poti nekje pri Slovenjem gradcu, ko je bežal na Koroško.

Jože Kastelic, vrnjen s Koroške (2. bat. int. diviz.).

Janez Krušič, vrnjen s Koroške (4. č., 2. b., p.). Bil v Teharjih, kjer so mu pri zasliševanju polomili obe roki.

Ive Novak, vrnjen skozi Jesenice (indent. 4. p.). Bil pri gorenjskih domobrancih.

Miha Umek, vrnjen skozi Jesenice (št. b., 3. p.).

Alfonz Malavašič, ubit pri Črnem vrhu od partizanske krogle, ko je šel obiskat svojega brata na položaju. To še pred majem 1945.

Polde Potočnik, bil telefonist v Borovnici, kjer je bil leta 1944 ob bombardiranju zadet od kosa bombe.

III. letnik:

Franc Glavan, vrnjen (2. č., 1. b., 1. p.).

Jože Kotlušček, vrnjen.

Dušan Leskovec, bil pri primorskih domobranci, ustreljen za vipavskim pokopališčem.

Franc Oven, vrnjen, težka četa, 1. b., 2. polka.

Jože Sivec, vrnjen (8. č., 3. b., 4. p.). Rovtarski komunisti so teptali po njem.

Franc Škufca, vrnjen (komandna četa, 3. polk).

Jože Zajc, vrnjen (tehn. bataljon).

II. letnik:

Franc Berčič, vrnjen s četo za zvezo, tehnični bataljon.

Joško Bitenc, vrnjen čez Jesenice, pomočnik kurata Kerča (7. č., 3. b., 4. p.).

Jože Bobnar, vrnjen (t. č., 1. b., 3. p.)

Jože Kavčič, vrnjen (5. č., 3. b., 3. p.).

Franc Mlakar, ostal v Novem mestu.

Cvetko Podlogar, zajet z bolniki.

Franc Ramovš, zajet v Ljubljani.

Franc Rus, ostal v Novem mestu.

Anton Šmale, vrnjen s 1. polkom.

Jože Veber, vrnjen (6. č., 2. b., 3. p.).

Od vpisanih v 1. letnik so bili vrnje- ni: Horvat, Kulovec, Ribnikar.

Vrnjeni iz lavantinske škofije: Vidmar, Sobočan Franc (3. letnik), Franc Pezdišek (menda izpuščen v Mariboru).

Pripomniti moramo, da so šli vsi ti bogoslovci med domobrance, da so se na ta način izognili prisilni mobilizaciji v nemške delavske bataljone. Kot vojaki so bili bolničarji, pisarniški uradniki ali telefonisti. Na organiziran način so vzdrževali na občudovanja vredni višini versko in moralno stanje protikumunističnih vojaških edinic v Sloveniji. Naj bodo njihove dragocene žrtve uspešen pripomoček na poti k boljši bodočnosti našega naroda! Ohranimo nanje trajen spomin in jih posnemajmo v neustrašenem žrtvovanju za dobro svoje domovine!

29. novembra (državni praznik) so bili izpuščeni iz zaporov: prof. dr. Marijan Dokler, p. Ludovik Lederhas SJ (ta dva smo omenili že v zadnji številki), Ignacij Škoda, župnik v Škocjanu pri Mokronogu in p. Urban Grgurič OFM. Nekaj dni pozneje je bil izpuščen tudi Janko Oražem, upravitelj na Trebelnem.

Dr. Marijan Dokler je nastavljen za vikarja namestnika v špitaliču; Janko

Oražem se je vrnil za upravitelja na Trebelno; Alojzij Strah, vikar namestnik na Rudniku, je postal upravitelj istotam; p. Urban Grgurič OFM je postal kaplan pri sv. Cirilu in Metodu v Ljubljani; p. Pavel Krajnik OFM, dozda kaplan pri sv. Cirilu in Metodu, je imenovan za kaplana pri Marijinem Oznane- nju v Ljubljani; Ignacij Škoda se je od- povedal župniji Škocjan in je bil na njegovo mesto imenovan dosedanji vikar namestnik Melhior Škoda, njegov brat.

V Križevcih pri Ljutomeru sta župnik Čergulj in kaplan Tomaž Planinšek po- stavila v cerkvi nov kor.

V Sorici so koncem novembra v žup- nijski cerkvi izvajali kantato „Kata- kombe“. Pri mladinskem mešanem zboru ob spremljavi orgel je sodelovalo 75 oseb.

List „Družina“ sporoča, da bo v letu 1956 zaradi „težkoč tehničnega značaja“ izhajal le enkrat na mesec.

Pomožni škof ljubljanski je napovedal kanonično vizitacijo in birmo v l. 1956 v dekanijah Kamnik, Ribnica in Trebnje. Samo birma pa bo tudi v Kranju.

V okrožnici duhovnikom razlaga ljub- ljanski kofijski ordinariat nove določbe o breviju in velikem tednu.

Anton Smerkolj, kaplan v Zagorju, je prestal dva meseca v zaporu, ker je razmnoževal tvarino za katekizem in ni pošiljal predpisanega števila izvodov na tožilstvo.

ARGENTINA

G. Vladimir Zmet, do sedaj župnik v Acevedo, je prestavljen v San Nicalás v stolno cerkev kot vikar koadjutor.

ITALIJA

Na Trčmun v Benečiji je prišel za župnika g. Franc Cicigoj, doslej izse- ljeniški duhovnik v švici. Njegov pred- nik g. Jožef Kjačić je postal župnik v Kozici v Benečiji.

Naši duhovniki v Beneški Sloveniji so dosegli pri oblasteh priznanje, da do- sedanje vikarije postanejo prave župni- je s kongruo. Med temi so: Laze, Kra- var, Plestišča, Brišče, Srednje, Kozica in Dol, Barnas.

Desetletnica „Katoliškega glasa“. Na zadnjo adventno nedeljo so v Gorici z

NOVE KNJIGE

Dr. Franc Jaklič: Ignacij Knoblehar.

Če imajo življenjepis velikih mož svoj smisel, imajo življenjepisi svetnikov dvojnega. Prvi služijo bolj naši rado-vednosti in razumevanju življenja in dela dotičnih mož, drugi pa nujno vplivajo: puste za seboj več luči. Pomen svetniškega življenjepisa se še pomnoži v naši materialistični dobi, ko ima prav zaradi te oznake časa vsak pozitiven vpliv dokaj večjo vrednost kot sicer. V tem razpoloženju sprejemamo drugo izdajo Knobleharjevega življenjepisa.

Pa je še več. Za nas slovenske duhovnike v tujini vidim v omenjeni knjigi posebno vrednost. Knoblehar je bil Slovenec kot mi, duhovnik kot mi, živel na tujem kot mi. In če upoštevamo končno

lepo prireditvijo proslavili desetletnico primorskega katoliškega tednika „Katoliški glas“. Ustanovili so ga duhovniki, da zajezi prodiranje veri sovražnega časopisja. Najprej je nosil naslov „Slovenski Primorec“, nato se je združil s tržaškimi verskim listom „Teden“ in je dobil ime „Katoliški tednik“. Po smrti g. Staniča je njegov urednik mons. dr. Franc Močnik.

G. Vinko Zaletel v Trstu. Koncem januarja se je mudil v Trstu sobrat Vinko Zaletel. Bil je na povratku iz Severne Amerike na Koroško. Na dolgem in zanimivem potovanju je veliko fotografiral in je na II. kulturnem večeru imel lepo skioptično predavanje.

G. Štefan Podbršček umrl. Na Ustju pri Ajdovščini je umrl župnik Štefan Podbršček. Prejšnji službeni mesti sta bili v Dolinji Tribuši in na Stjaku. Naj počiva v miru!

Preselili so se: G. Ivan Kretič je šel iz Doberdoba v Devin; g. Bogomil Breclj iz Sovodenj v Doberdob; g. Vladimir Komac iz Devina v Sovodnje; g. Stanko Žerjal iz Trsta v Gabrje; g. Anton Prinčič iz Gradeža v Sgonik; g. Franc Švara iz Sgonika v Aiello. Iz goriške škofije je odšel na Koroško g. Joriše Vošnjak, upravitelj v Jamljah.

še dejstvo, da je vse Knobleharjevo življenje kot velika polomija, vsaj navidezna, imamo pred seboj vso ceno tega dela. Saj kar nam manjka v vsakdanjem življenju, niso samo teoretične, ascetične knjige, ampak praktična ascetika, življenjepis mož, ki so se v podobnih razmerah kot mi borili, doživljali neuspehe in zmagovali, ki so doživljali nerazumevanje, tožili po domovini, prenašali vročino in nezdravo podnebje, bili človeško gledano nerabni. Tako se pričujoč življenjepis spremeni v nekaj priročnik, ideologijo slovenskega duhovnika na tujem. Tudi svetniki so rastle iz življenj drugih svetnikov.

Knobleharjevo življenje je že samo po sebi nekaj nenavadnega. Preprost slovenski fantič se ob Baragovem ognju vžge za delo med pagani. Pot mu je začrtana skozi Novo mesto in Ljubljano in Rim v osrčje črne Afrike. Tam postane za deset let zaupnik svete stolice, nepogrešljivo središče vsega misijonskega gibanja, dobri predstojnik svojim delavcem, važen znanstvenik, večni potovalec po Nilu, graditelj cerkva in misijonskih postaj, zasajevalec vrtov, učitelj, zdravnik, sodnik, svetovalec, zlasti pa oče zamorcev. Je nadarjen, študiran in olikan, da se mu ne prav tako kot zamorski tokuli odpirajo vrata dunajskih palač. Hiti z delom, kot da bi vedel, da mu je le malo let odmeril večni Gospodar med zamorskimi rodovi. Prav ko je na višku svoje moči, poln izkušenj, mora v večnost.

V Knobleharjevem življenjepisu je mogoče bolj kot vse drugo zaslediti dve črti: popolno zaupanje v božjo Previdnost in neizprosno voljo, ki se ne umakne niti pred nepremostljivimi ovirami. Tu se človek spomni Barage. Saj je res, da je Baraga večkrat prišel v položaj, ki mu ni bilo videti naravnega izhoda, a nikdar se mu ni dogajalo kot Knobleharju, da bi mu delavci zaradi nezdravega podnebja in nalezljivih boleznih padali mladi in pravkar došli. Ko vse delo že itak ni kazalo bogve kako rožno, se je bilo treba boriti na tuji zemlji ob silno neugodnih klimatičnih pogojih z nomadstvom črncev ter obenem malodane vsak mesec pokopavati svoje sodelavce. Ali ni vse to nujno vzbujalo v njem stal-

nega dvoma, večnega vprašanja, ali je že dozorel čas za tiste pokrajine ali pa je vse skupaj le hoja izven poti? Ali je res mogel biti popolnoma prepričan o pravilnosti svoje poti ob stalnih neuspelih, ob namenu svete stolice, da bi misijon uknila, in ob enakih nasvetih nekaterih pametnih ljudi? Baragi se vsaj s temi dvomi ni bilo treba boriti.

Obdelava Knobleharjevega življenja je natančna, kar je značilno za dr. Jakliča. Avtor se strogo drži dejstev in ne gradi na nekritičnih podatkih, kar se le prerado dogaja v življenjepisih svetnikov. On sam pa je gotovo čutil, kar tudi bralec čuti, da ni bilo na razpolago za ta življenjepis tako bogatega materiala kakor za Barago. Tako si je pomagal s tem, da je od drugod črpal podatke za osvežitvev Knobleharjevega delovnega področja in njegovega časa. Novi podatki, ki jih v prvi izdaji življenjepisa ni bilo, so dragoceni, ker izčiščujejo Knobleharjevo podobo. V tej knjigi so ure in ure tihega dela, zbiranja, sklepanja, posvetovanja, iskanja, oblikovanja. V tem pogledu je tako delo čisto gotovo nehvaležno, ker ne pokaže niti zdaleč vsega truda, ki ga je imel avtor z njim. To nam da le slutiti v začetku knjige navedeno uporabljeno slovstvo.

Brez dvoma ta Knobleharjev življenjepis še ni dokončen. Ob novem gradivu se bo izpopolnjeval, misijonarjev lik se bo izčiščeval, s tem pa se bo vse drugotno umaknilo v ozarje. Ta življenjepis je nujna stopnja do končne podobe Knobleharjeve.

Življenjepis je pisan v lepi slovenščini, Oprema je odlična.

Še ena misel pride človeku ob tej knjigi. Koliko življenjepisov slovenskih duhovnikov, zlasti iz zadnjega časa slovenske zgodovine, še čaka na obdelavo. Res je sicer, da so danes prilike za to vse prej kot ugodne, a nekoč bo treba začeti. Ali ne bi bil prav dr. Jaklič poklican, da začne s temi življenjepisi! Saj ne zahtevamo nemogočega: neki kritičen začetek, če nič drugega. Koliko vrednosti bi bila knjiga kratkih življenj duhovnikov, ki so padli v komunistični revoluciji. Ali ne bi bila to kot baklja v naše dni, ali ne bi bila to naša Makabejska knjiga? — Rozman Branko.

Nové katakombe. V Rimu so ob ulici Letina odkrili nove katakombe. Po naj-novejših odkritjih gre za zelo staro krščanski pokopališče iz prvih stoletij po Kristusu.

Delavnost sv. očeta. Kljub visoki starosti je sv. oče v preteklem letu veliko delal. V zasebnih in skupnih avdijencah v Vatikanu in Castelgandolfu je sprejel 370.000 oseb in jih nagovoril v različnih jezikih: 25-krat v italijanskem, 22-krat v francoskem, 6-krat v angleškem, 5-krat v španskem in enkrat v portugalskem jeziku.

Katolicizem na Japonskem. Japonska šteje 89,429.000 prebivalcev. Katoličanov je 212.321, komaj 0.23 odstotkov. Dežela ima še popolnoma misijonski značaj. Je 15 škofov, ki so od leta 1941 vsi domačini. Sorazmerno največ katoličanov je v škofiji Nagasaka (4.2%). Duhovnikov je 1.231, ali na vsakih 172 vernikov en duhovnik, Svetnih duhovnikov, ki so skoraj vsi domačini, je 227; redovniki so večinoma tuji. Škofijska velika semenišča imajo 222 bogoslovcev, redovniki pa 131. Vsi so domačini. Redovnic je 2.518 domačink, 1019 tujk in imajo 1.272 kandidatnj domačink. V deželi je 70 različnih redovnih družin. Trapisti imajo štiri samostane in prednjači v tem samo Francija.

Katoličani na Japonskem vzdržujejo naslednje število vzgojnih zavodov: Za moško mladino sta dve univerzi, 39 srednjih šol in osem osnovnih; za žensko mladino pa so štiri univerze, 8 višjih šol, 103 srednje šole, 26 osnovnih šol in 14 poklicnih. Poleg tega imajo še 189 otroških vrtec.

Karitativno delujejo v 50 bolnišnicah, 51 zavetiščih za otroke, 77 porodnišnicah in 11 zavetiščih za stare in onemogle.

Vsako leto je okrog 10.000 spreobrncev. Z ozirom na porast prebivalstva je ta številka zelo nizka.

Katoliška akcija za delavce (JOC) je bila ustanovljena pred šestimi leti in se zelo lepo razvija.

Velik del japonskega ljudstva nima nobenega stika s Cerkvijo. Izpreobrncenci so povečini mladi izobraženci, kar na pogansko okolje zelo ugodno vpliva.

Pomoč redovnicam v strogi klavzuri. V Italiji je okrog 15.000 te vrste redovnic. Živijo v 580 samostanih. Dognali so, da zaradi pomanjkanja materialnih sredstev skoraj polovica njih nima zadostne hrane in potrebne zdravniške oskrbe. Zato od leta 1953 italijanski katoličani izvedejo vsako leto akcijo za pomoč tem redovnicam (Giornata pro orantibus).

Sneg v vatikanskih vrtovih. 10. februarja je sneg pobelil vatikanske vrtove. Bil je res veličasten pogled nanje. Sveti oče se snega ni ustrašil in je kakor navadno opravil svoj dnevni sprehod. Brez rokavic in rokah je med sprehodom študiral listine in akte.

Italijanska Katoliška akcija. Vsi člani italijanske KA, ki jih je vpisanih 3 milijone 144.000, so na praznik Brezmadežne obnovili svoj vpis in znova potrdili svojo zvestobo idealom svoje organizacije.

Markiz Franc Rule. Eden najbogatjših mož v Mehiki, se je odpovedal vsemu svojemu bogastvu in je stopil v frančiškanski samostan. Njegovo imetje bodo prodali in porabili izkupiček za dobrodelne namene.

Redovnice na univerzi. Grški kralj je odlikoval z najvišjim državnim odlikovanjem redovnico sestro Marijo, uršulinko francoskega rodu, ki vodi na univerzi v Rio de Janeiro v Braziliji leposlovno fakulteto. Odlikuje se v študiju grškega jezika, o katerem je izdala več knjig. Odlikovanje ji je podelil grški poslanik v Braziliji ob navzočnosti papeževga nuncijsa.

Red stavbenikov. V Nemčiji je pater Werenfrie von Sraaten organiziral delavce stavbenike, da pomagajo graditi hiše beguncem iz Vzhodne Nemčije. Sedaj so se pa odločili, da bodo ustanovili poseben red z obljubo uboštva, devištva in pokorščine, katerega glavni namen bo, graditi revežem stanovanja, graditi cer-

kve, pripravljati za otroke počitniške kolonije in vršiti še druga podobna socialna dela. Pri vsem pa ne bodo zemarjali duhovnega apostolata. Je že pri-glašeni nekaj kandidatov za bodočo moderno redovniško ustanovo.

Velikopotezna socialna akcija. Brazijska Katoliška akcija je sklenila, da bo v dvanajstih letih prebivalec najbolj revnih predmestij Rio de Janeiro zgradila primerna stanovanja. V teh revnih naseljih živi okrog 400.000 ljudi in so po večini naseljeni tujci.

Stoletnica Kneippove knjige. Letos obhajamo stoletnico, kar je svetovnoznani župnik Kneipp objavil svojo knjigo o zdravljenju z vodo in zelišči. Mnogi so dočakali visoko starost prav zato, ker so se ravnali po tej metodi zdravljenja. Slovencem je priredil to knjigo mons. Valentin Podgorc in je pred nekaj leti izšla pri Mohorjevi družbi v Celovcu. Mons. Podgorc je s svojo visoko starostjo živa propaganda za Kneippovo metodo.

Poljski škofje. Na škofijski konferenci, ki so jo imeli poljski škofje pri Materi božji v Czenstochowi, so sestavili pastirsko pismo, s katerim odločno odgovarjajo marksistični propagandi.

Hrepeneneje po svobodi. Približno 65 odstotkov poljskega, češkega in madžarskega prebivalstva posluša redno verske oddaje radia Svobodne Evrope.

Protest Ukrajincev. Zveza za ukrajinski katoliški tisk je nedavno vložila na parlament Združenih držav Severne Amerike posebno spomenico z zahtevo, naj se izvrši preiskava o strašnem položaju, ki ga je povzročilo versko preganjanje v Ukrajini. Po mnenju omenjene zveze je bilo ubitih deset katoliških škofov. Dva tisoč svetnih in redovnih duhovnikov je bilo aretiranih in odposlanih na prisilno delo, ker niso hoteli priznati za svojega poglavarja patrijarha ruske cerkve, ki se je usužnjil komunizmu.

Izdaja: Konzorcij (Gregor Mali). — Urejuje: uredniški odbor (dr. Ivan Ahčin, Rivadavia 234, Adrogué FNGR, prov. Buenos Aires, Argentina). — Uprava: Stanko Škrbe, Víctor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Federico Grote, Montes de Oca 320, Buenos Aires, Argentina.

